

V tem trenutku moramo priznati, da smo mladi in da zgodovino slovenske Alma mater poznamo le iz pripovedi dokumentov, zato o njenem dosedanem delu ne moremo prizadeto pisati ne hvalospevov in ne kritičnih ocen. Njen utrip življenja poznamo le iz našega zornega kota, obenem, pa si tudi zamišljamo njeno prihodnost in po svojih močeh prispevamo k ustvaritvi teh zamisli.

Za nas mlade je nesmiselno vprašanje, v kakšnih pogojih bi živeli in delali, če bi se tok zgodovine obrnil drugače. Zavezani smo vdanosti in prihodnosti, kajti v zgodovini nismo živeli in je ne moremo spreminjati nazaj. Spreminjamo in spreminjali bomo tisto, ker bo zgodovina šele postala. Zaradi vpliva okolja in vzgoje so nam lastne izkušnje preteklosti. In vendar se zgodovina včasih ponavlja!

Vprašanje narodovega obstoja je v zgodovini slovenskega naroda življenjskega pomena. Geopolitični položaj Slovenije je zahteval velike napore in žrtve majhnega naroda za svoj obstanek. Na križpotju Evrope smo morali razvijati vse tiste institucije, ki narod tvorijo in mu omogočajo suverenost. Univerza je gotovo najpomembnejša institucija s tega vidika. Zato je petdesetletnica univerze obenem tudi petdesetletnica novejših narodne zgodovine in njegove državnosti. V teh desetletjih smo se naučili samostojno in svobodno živeti in izkušnje, ki smo si jih pridobili, so najdragocenejši zaklad. Lepo in prav je, da si jih ob jubileju priključimo v spomin, ne bi pa bilo prav, če bi se s tem zadovoljili. Če smo se pred petdesetimi leti borili za ustanovitev univerze v Ljubljani, se moramo danes boriti za njeno ustrezno vlogo v naši družbi. Ta borba ni nič manj zahtevna od prve in njen izhod nič manj pomemben za vse nas. Da je tako, nam pričajo dejstva. Obdobje znanstveno-tehnološke revolucije zahteva od nas velike materialne in duhovne napore, če hočemo v današnjem svetu ostati to, kar smo, in če se želimo še naprej razvijati v sodobno družbo. Družba, ki jo gradimo, mora biti znanstveno organizirana in demokratična. Član take družbe pa je lahko le izobražen človek.

Če se zavedamo, da je svoboda spoznanje nujnosti (zakonitosti), potem nam mora biti jasno, da samoupravljanje ni alfa in omega, da ni potreben in zadosten pogoj za napredek na naši poti, temveč da je le del logike razvoja v smeri, ki smo si jo zastavili, in sicer njen potreben pogoj. Potreben pogoj v smislu demokratičnosti družbe. Problemi znanstvenotehnološke revolucije pa so vse prej kot problemi samoupravljanja. Samoupravljanje je oblika demokracije, vsebino pa ji daje stopnja družbene razvitosti, ki je obenem zadosten pogoj za napredek družbe.

Borba za ustrezno vlogo univerze v družbi ne more iti mimo študentov. Položaj študenta na univerzi, kakršna je danes, je zelo težko opredeliti. Njegovo delo v tej ustanovi je časovno omejeno in je zato zelo vprašljivo. Ta časovna uzakonjena omejitev študija in obenem dejstvo, da študij ni priznan za družbeno potrebno in koristno delo, pa povzroča v današnjem času vedno večje in pogostejše konflikte na relacijah študent—profesor—univerza ter študent (skupaj s profesorjem)—družba. Te konflikte ne moremo sprejemati poenostavljeno niti jih ne smemo vnaprej zavračati in etiketirati s »huliganskimi izpadki«. Zahteve, ki prihajajo od takih konfliktih na dan, niso kaprice skupine anarhistično ali ostro radikalno usmerjenih študentov; to so potrebe sodobnega človeka, ki zahteva večjo dinamiko življenja, tesnejši in neposrednejši stik z ljudmi in sodelavci na vseh nivojih. Današnji človek se zaveda kompleksnosti družbenega življenja, ki ga ni mogoče razdeliti ali ograditi na nekaj med seboj ločenih področij. V znanosti zato zahteva interdisciplinarnost ter obenem povezavo z vsemi sferami družbenega življenja, zahteva, da se mu omogoči stalno spremljanje novih znanstveno-tehnoloških dosežkov, kajti v nasprotnem primeru je kot misleče bitje obsojen na stagnacijo in propad.

Parole v manifestacijah študentskega gibanja zahtevajo pogoje, v katerih bo sicer nemu posamezniku v družbi glede na njegove sposobnosti zagotovljeno mesto, ki mu pripada, pogoje, v katerih ne bo umetno postavljenih pregrad in filtrov, ki omogočajo reprodukcijo določenega sloja ali skupine. Naš cilj in naša naloga je, da take pogoje ustvarimo. Za njihovo uresničitev smo se pripravljene vedno boriti, kajti to je zakonita stopnja v zgodovinskem razvoju tako posameznika kakor družbe.

50 LET

UNIVERZE

PREDLOG ZA PODELITEV ČASTNIH DOKTORATOV

PROF. DR. SREČKU BRODARJU

za izredne zasluge, ki jih ima za razvoj kvartaroloških znanosti, in v priznanje za uspešno delo pri razvijanju raziskovalne dejavnosti v svoji stroki na univerzi v Ljubljani.

JOSIPU BROZU TITU

za izredne zasluge, ki jih ima kot voditelj osvobodilnega boja narodov Jugoslavije, kot borec za socialistični razvoj in napredek naše domovine, za dejavno sožitje med narodi in za mir na svetu.

PROF. DR. JOVANU HADZIJU

za izredne zasluge pri utemeljitvi študija biologije na naši univerzi, ki mu je dal s svojim plodnim znanstvenim delom velik ugled doma in v svetu.

EDVARDU KARDELJU

za izredne zasluge, ki si jih je pridobil kot teoretik in politik v boju slovenskega naroda in drugih narodov Jugoslavije za osvoboditev in socialistični razvoj naše domovine, posebej pa v priznanje za ustvarjanje pogojev svobodnega razvoja znanosti.

PROF. DR. MILKU KOSU

za izredne zasluge, ki jih ima za razvoj slovenske zgodovinske znanosti, in priznanje za uspešno delo pri razvijanju univerze v Ljubljani.

PROF. DR. ALIJI KOŠIRJU

za izredne zasluge, ki jih ima za razvoj histološke in onkološke znanosti ter za slovensko medicinsko terminologijo in za medicinsko fakulteto univerze v Ljubljani.

PROF. FELIKSU LOBETU

za izredne zasluge, ki jih ima za razvoj tehniških znanosti in posebej strojništva pri Slovencih, in v priznanje za stalno prizadevanje pri razvoju univerze v Ljubljani.

PROF. DR. FRANCETU STELETU

za izredne zasluge, ki jih ima za razvoj slovenske umetnostno zgodovinske znanosti, in v priznanje za uspešno delo pri razvijanju raziskovalne dejavnosti v svoji stroki na univerzi v Ljubljani.

PROF. DR. ALOISU TAVČARJU

za izreden znanstveni prispevek v genetiki in žlahtnjenju rastlin ter za zasluge, ki jih ima za vzgojo velikega števila slovenskih agronomov.

PROGRAM PROSLAVE

Sekretarji univerzitetnega komiteja ZKS

od decembra 1945
od februarja 1946
od jeseni 1946
od jeseni 1947
od novembra 1948
od decembra 1949
od jeseni 1950
od jeseni 1951
od januarja 1952
od januarja 1953
od jeseni 1954
od jeseni 1955
od jeseni 1957
od spomladi 1959
od januarja 1961
od jeseni 1963
od aprila 1964
od januarja 1965
od junija 1967
od junija 1969

Mirko Tušek
Sašo Cvahte
Peter Grašek
Ciril Urbar
Jože Legan
Jože Legan
?
Drago Druškovič
Rino Simoneti
Lado Breznik — Hinko Urbanc
Stane Markič — Janez Šinkovec
Janez Vrhunc
Janez Vidmar
Stane Markič
Ludvik Zajc
Franc Bitenc
Mitja Stupan
Marko Bulc
Stane Dolanc
Gojko Stanič

PONEDELJEK, 8. DECEMBRA

11.00 Odkritje spomenika Juriju Vegi pred poslopjem fakultete za elektrotehniko, Tržaška cesta 25
12.00 Odkritje spomenika Josipu Plemiju pred poslopjem univerze, Trg revolucije 11
popoldne — Prihod gostov v Ljubljano

TOREK, 9. DECEMBRA

10.00 Sprejem zastopnikov univerz, visokih šol in znanstvenih akademij pri rektorju ter predaja spominskih daril v sejni prostorih univerze, Vegova ulica 1
12.00 Otvoritev razstave »Ob petdesetletnici slovenske univerze« v poslopju Narodne in univerzitetne knjižnice, Turjaška ulica 1
20.00 Koncert Akademskega pevskega zbora »Tone Tomšič« v veliki dvorani Slovenske filharmonije, Trg revolucije 9
21.30 Sprejem pri predsedniku skupščine Socialistične republike Slovenije v prostorih skupščine, Šubičeva ulica 4

SREDA, 10. DECEMBRA

9.00 Prihod zastopnikov univerz in visokih šol z insignijami v balkonsko dvorano Slovenske filharmonije, Trg Revolucije 9

9.30 Prihod zastopnikov univerz in visokih šol brez insignij v balkonsko dvorano Slovenske filharmonije, Trg revolucije 9

10.00 Slovesna proslava v veliki dvorani Slovenske filharmonije z govorom rektorja univerze v Ljubljani ter pozdravnimi nagovori predstavnikov javnosti in nekaterih zastopnikov univerz in visokih šol

13.30 Kosilo, ki ga priredita za goste predsednik skupščine mesta Ljubljana in rektor univerze v Ljubljani v prostorih hotela Lev, Vošnjakova ulica 1

ČETRTEK, 11. DECEMBRA

9.00 Prihod zastopnikov univerz in visokih šol z insignijami v sejne prostore univerze, Vegova ulica 1

9.30 Prihod zastopnikov univerz in visokih šol brez insignij v sejne prostore univerze, Vegova ulica 1

10.00 Slovesna promocija častnih doktorjev univerze v Ljubljani v zbornični dvorani univerze

12.00 Sprejem, ki ga priredi rektor univerze v Ljubljani za udeležence slovesnosti v sejni prostorih univerze

PETEK, 12. DECEMBRA

Odhod gostov iz Ljubljane

REKTORJI LJUBLJANSKE UNIVERZE

SEZNAM FAKULTET LETA 1919

Juridična fakulteta
Teološka fakulteta
Filozofska fakulteta
Tehnična fakulteta
Medicinska fakulteta

IN LETA 1969

leto:

rektor:

1919—1920
1920—1921
1921—1922
1922—1923
1923—1924
1924—1925
1925—1926
1926—1927
1927—1928
1928—1929
1929—1930
1930—1931
1931—1932
1932—1933
1933—1934
1934—1935

dr. Josip Plemelj
dr. Rihard Zupančič
dr. Gregor Krek
dr. Aleš Ušeničnik
dr. Franc Kidrič
dr. Karel Hinterlechner, dipl. ing.
dr. Leonid Pitamic
dr. Franc Lukman
dr. Rajko Nahtigal
dr. Milan Vidmar, dipl. ing.
dr. Metod Dolenc
dr. Alfred Serko
dr. Alfred Serko
dr. Matija Slavič
dr. Matija Slavič
dr. Franc Ramovš do 14. 1. 1935
dr. Maks Samec od 21. 1. 1935

1935—1936
1936—1937
1937—1938
1938—1939
1939—1940
1940—1941
1941—1942
1942—1943
1943—1944
1944—1945
1945—1946
1946—1947
1947—1948
1948—1949
1949—1950
1950—1951
1951—1952
1952—1953
1953—1954
1954—1955
1955—1956
1956—1957
1957—1958
1958—1959
1959—1960
1960—1961
1961—1962
1962—1963
1963—1964
1964—1965
1965—1966
1966—1967
1967—1968
1968—1969

dr. Maks Samec
dr. Maks Samec
dr. Rado Kušej
dr. Rado Kušej
dr. Matija Slavič
dr. Matija Slavič
dr. Milko Kos
dr. Milko Kos
dr. Milko Kos
dr. Milko Kos
dr. Alojz Kralj
dr. Anton Melik
dr. Anton Melik
dr. Anton Melik
dr. Anton Melik
dr. Anton Melik
dr. Gorazd Kušej
dr. Fran Zwitter
dr. Fran Zwitter
dr. Anton Kuhelj dipl. ing.
dr. Anton Kuhelj dipl. ing.
dr. Božidar Lavrič
dr. Dolfe Vogelnik
dr. Dolfe Vogelnik
dr. Dolfe Vogelnik
dr. Makso Snuderl
dr. Makso Snuderl
dr. Makso Snuderl
Albert Struna dipl. ing.
Albert Struna dipl. ing.
Albert Struna dipl. ing.
dr. Robert Modic dipl. ing.
dr. Roman Modic dipl. ing.

Biotehniška fakulteta
Ekonomska fakulteta
Filozofska fakulteta
Medicinska fakulteta
Pravna fakulteta
Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo
Fakulteta za elektrotehniko
Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo
Fakulteta za strojništvo

ŠTEVILO STUDENTOV*

	1923/24	1928/29	1938/39	1950/51	1958/59	1967/68
Slovenija	1161	1285	1948	6342	8757	15688
Hrvatska	4123	4508	6106	16333	23875	47135
BiH	—	—	—	2857	7799	26635
Makedonija	116	71	163	2408	9360	18445
Srbija	5833	6370	9517	32207	46821	100802
Črna gora	—	—	—	248	278	2105

ŠTEVILO PREDAVATELJEV

	1923/24	1928/29	1938/39	1950/51	1958/59	1967/68
Hrvatska	263	270	536	705	184	2718
Bosna in Hercegovina	—	—	—	443	147	1044
Makedonija	14	21	29	306	172	611
Srbija	287	306	542	2258	441	3677
Črna gora	—	—	—	15	48	122
Slovenija	97	104	164	679	525	131

Opomba uredništva!

S to številko nikakor ne zaključujemo našega pisanja o ljubljanski univerzi v njenem jubilejnem letu. Popolnoma nemogoče je namreč v eni sami številki zajeti vse, kar bi bilo vredno povedati o tako pomembni ustanovi za narod, kot je univerza. Zato vas bomo v prihodnjih številkah še naprej seznanjali z njeno zgodovino in njeno problematiko.

Avtorju članka Nacionalno vprašanje kot odsev ekonomskega sistema Janezu Košaku, se opravičujemo, ker je zaradi napake v tiskarni izpadlo njegovo ime v naslovu.

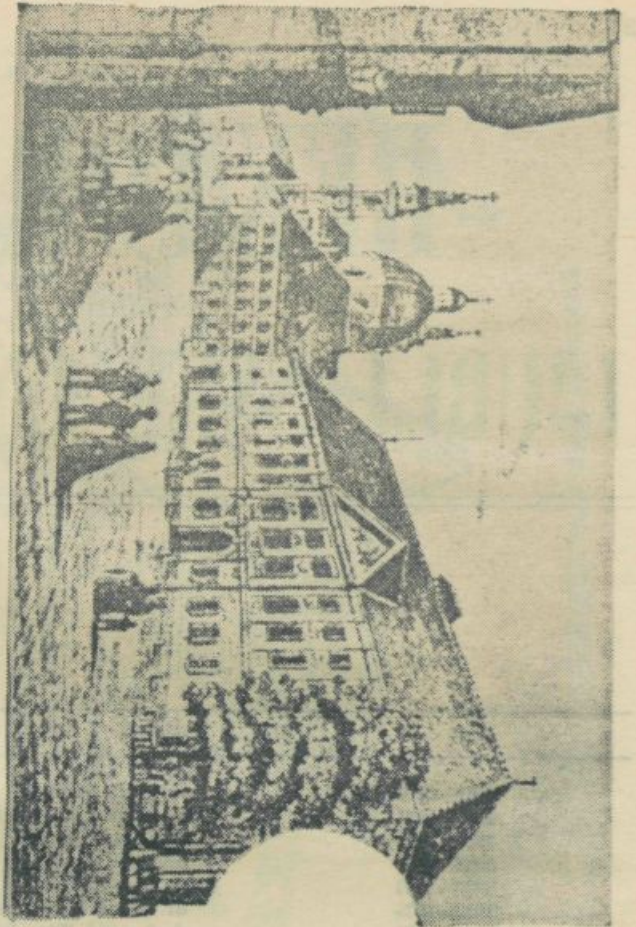
Študentski list TRIBUNA urejajo:

Milan Dekleva, Stanko Hočevnar, Jože Konec, Andrej Medved, Jaro Novak, Marko Pogačnik (glavni urednik), Marko Slodnjak, Slavko Splihal, Tone Stojko (urednik fotografije), Sašo Srot (odgovorni urednik), Marko Svabič, Dušan Tršar (tehnični urednik), Peter Kuhar (lektor).

TRIBUNA — Izdaja IO SS ljubljanskih visokošolskih zavodov — Uredništvo in uprava Trg revolucije 1/II — Telefon 21-280 — Tekoči račun 501-8-78-1 — Letna naročnina za študente 15 din, za ostale 20 din — Cena posameznega izvoda 1 din — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Tiska ČGP »Delo« Ljubljana, Tomšičeva 1, telefon 23-522 — Poština plačana v gotovini.

UNIVERZA OD ABRAHAMAMA DALJE

»Žalostno je dejstvo, ki prihaja na dan skozi boj za racionalizacijo visokošolskega študija po vsej Evropi, da namreč ustanove, v katerih sedijo nosilci človeške misli, nikakor ni laže reformirati kot npr. vojske itd... Kritika pa se začneja pri lastnem pragu ali pa nikjer. Ustvarjalni vpliv univerze na dogajanja sodobne družbe, ki je nedvomno velik, se bo še bolj uveljavil in morda bo nekdanji vpliv sploh povrnjen, če bo univerza na temeljit in trajen način rešila nakopičene lastne probleme.«

I.

Presenetljivo hitro pozabljamo čas, ko so pri prenašanju znanja iz generacije v generacijo veljala pravila več ali manj »enostavne reprodukcije«. Očitno skrajševanje procesa materializacije znanstvenih idej nas kar preveč absolutno prepričuje v neovrgljivost zakonitosti eksponencialnega razvoja, ki da je lastna razvoju znanosti. Ta razvoj se lahko namreč tudi ustavi — civilizacija lahko presahne.

»...Prava sila danes je sposobnost iznajdbe, se pravi raziskovanja — in sposobnost vključitve iznajdb v proizvodnjo — v tehnologijo. Odkritja, iz katerih je moč črpati, niso ne v zemlji ne v velikih številkah niti v strojih — pač pa v človeškem duhu, ali, točneje rečeno, v človekovi sposobnosti, da razmišlja in da ustvarja.« (Jean Jacques Servan-Schreiber, »Ameriško izzivanje«)

Ob vse splošnejšem priznavanju takega spoznanja je toliko bolj nerazumljiva zaniknost in omejenost pri ravnanju s takšno »zlahtnino«, kot je človekovo mišljenje ali njegova ustvarjalna moč.

Eden od dokazov te zaniknosti in omejenosti so razmere na današnjih univerzah.

Prav univerza je lahko tisto ozko grlo, pri katerem se bo danes še samoumeven znanstveni razvoj ustavil. Generacija, ki bo odhajala, ne bo več zmožna, da bi pred svojo smrtjo prenesla znanstvena doseganja, do katerih se je dokopala, na naslednjo generacijo. Kriva bo univerza, ki bo »obratovala« na star način z zastarelim znanjem.

»Pri večini izobražencev ni narobe to, da nečesa ne bi znali, pač pa to, da znajo narobe.« (Will Rogers) To je podoba zaviralne funkcije univerze.

Ves problem se skriva v metodi »univerzalnega« študija, ki jo negativno opredeljujejo:

1. homeostaza univerze;
2. podrejenost kratkoročni profitni orientaciji;
3. zatiranje kritike za ceno stabilnosti »establishment«.

II.

1. Univerzi ni v naravi vztrajanje pri starem (homeostaza), je pa to njena česta praksa. To se kaže v pozi univerzitetnega profesorja, ki se predstavlja kot »duhovni plemič«. To se nadalje kaže v institucionalni strukturi univerze, v kateri so delovni kriteriji podrejeni tradicionalnim formalno pravnim kriterijem. In končno se to kaže v metodi študija, ki ob vztrajanju na predavanju vse očitneje odstopa od sodobne znanstvene prakse. Univerza na ta način zapada v prosti tek in v družbenem smislu sama sebe postavlja na stranski tir.

2. Vse tesnejše sodelovanje univerze s proizvodnjo je dalo pomembne pozitivne rezultate, ki nakazujejo rešitev vprašanj, omenjenih v prejšnji točki. »Kar so prej počenjali učenjaki v majhnih prostorih, je zdaj dobilo obliko industrijskega podjetja. S tem so nastale strukturne spremembe delovnih metod, in to je tako zelo spremenilo celotno življenje raziskovalcev in študentov, da je staro sestavo od znotraj spodnesla čisto druga« (K. Jaspers) Toda nastopila so nova vprašanja. Univerza se pridružuje industriji kot specializirani obrat za proizvodnjo kadrov.

To resda spodnaša staro institucionalno strukturo univerze, toda to spodnaša tudi univerzo samo. To je rojstvo »multiverze« ali »strokovne univerze«. To je razpad univerzalnosti znanja za ceno kratkoročno efektne znanstvene specializacije. Toda absolutna znanstvena specializacija, ki jo napoveduje »multiverza«, je ogrožitev dolgoročne znanstvene perspektive, ker taka specializacija lahko zaide tako daleč, da se izloči iz celote znanja in postane samostojna celota. S tem pa izgubi notranje impulze razvoja, ki ravno izhajajo iz novih kombinacij, ki jih nudi znanje kot celota. (K. E. Boulding)

Pozicija, v katero se je univerza postavila nasproti profitni logiki, ustvarja konfliktno situacijo tudi na relaciji učitelj — študent.

Rešitev naštetih vprašanj je vsebovana v zahtevi po »kritični študijski metodi«, v zahtevi po »komuni-

kativnem vozu« znanstvenih specializacij, kar naj predstavlja središčno opravilo univerze.

3. Toda v vseh sodobnih družbah se na vse pretege trudijo, da bi kritiko in univerzo zadržali vsak sebi. Univerza naj »socializira«. Višja ko bo stopnja te »socializacije«, nižja bo sposobnost kritičnega spoznanja asocijalne realnosti.

Tukaj se začneja najbolj zgoča kritika današnje univerze, tista kritika, ki se je spopadla z najbolj »hudičevimi izmišljotinami« establishmenta. Med temi pa so: prikrivanje socialnega nasprotja s koncepcijo institucionaliziranega družbenega konflikta, zamenjava socialne revolucije s prevaro socialne stabilnosti, dvojna laž o vrednostno nevtralni znanosti, pod katero se skriva najperverznejša ideologizacija znanosti. »Vprašanja reforme študija je zategadelj treba postavljati kot vprašanja... o političnih konsekvencah vstopa znanstvenika v takšen proces socializacije, ki mu ne omogoča več sprevideti obstoječega, do aktivne politike sovražno nastrojenega sistema univerzitetnega izobraževanja in kot vprašanje, ali znanstvenik iz tega procesa socializacije prihaja kot nekdo, ki je sploh še lahko politični človek.« (Wolfgang Lefewre)

III.

Poglejmo, kako bi se bilo mogoče univerzi približati z druge, manj »vesoljne« strani — z vidika tega, ki so univerzitetna vsakdanjost.

Z veliko zamudo, pa vendarle, se je pri nas začela uveljavljati Whiteheadova kritika »predavateljske fakultete«. Tako je geografski profesor Maksimović pred leti na mednarodnem univerzitetnem simpoziju priznal: »Naša univerza je zadržala tradicijo »vorlesunga« kot temeljno sredstvo pouka, ki se od originala razlikuje po tem, da danes imamo več kot en primerek knjige v razredu in da te niso z verigo privezane h katedru... Ne zanikamo vrednosti dobrega predavanja. Ta pripomba meri na to, da bi podčrtali anahronizem, da imamo za pomožne vse tiste metode in sredstva, ki jih je znanost razvila pri svojem napredovanju, in da mislimo, naj bi bile le za oporo glavni metodi v procesu prenašanja znanja.«

Pri nas so množičnost spretno izkoristi (tako univerza kot njeni financerji, ker je tudi zanje predavanje najcenejše), da so podaljšali življenje »predavateljske fakultete«. In še danes je videti, da bomo prej lahko odslovili pol študentov kot pa spodnesli predavateljstvo. »Predavateljska fakulteta« absolutno ni prilagojena individualnosti študenta, nasprotno, grdo jo zanemarja.

Na splošno velja prepričanje, da je »predavateljska fakulteta« primarna oblika šole, stara toliko, kot izobraževanje samo, da neposredno raste iz bistva izobraževalnega procesa. To pa je zmota. Predstavljajte si Platona, ki pride osem in petnajst v svojo Akademijo, se povzpne za kateder, izvleče zamaščen skripti in odpredava štiriurno lekcijo, skrbno spravi skripti (ker jih bo prihodnje leto spet potreboval) in, ne da bi pozdravil, odkoraka domov. Hvala bogu, da tako ni bilo, ker sicer bi bili ob antično kulturo. Zelo malo je danes učiteljev, ki bi dosegli raven antične študijske metode, na kakršni je, recimo, Platonova »Država« — dialog, dialektika, polemika.

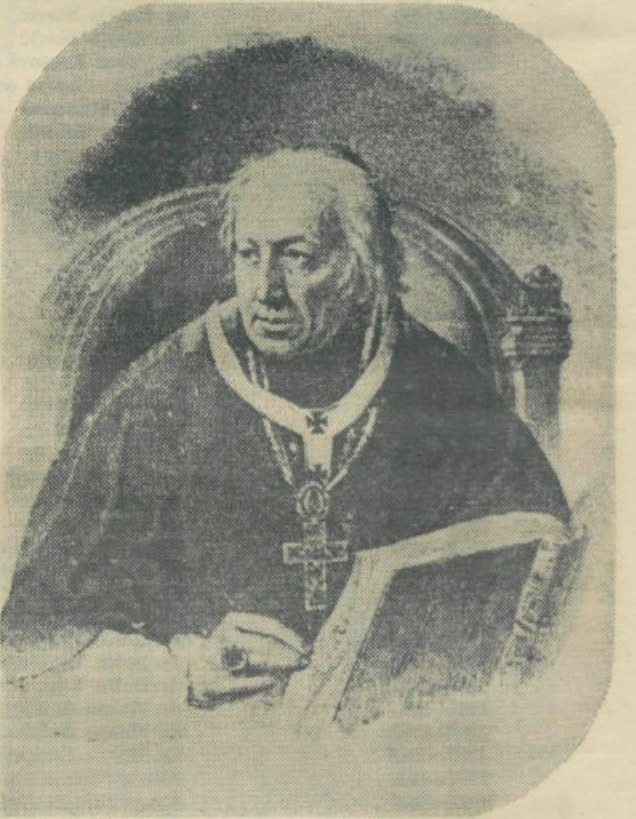
Pravijo pri nas, da je živa beseda le živa beseda, in tega ne moremo primerjati s čimerkoli drugim.

Na splošno je moderen človek absolutno bolj usmerjen k pisani besedi kot h govornemu. Ali je beseda »živa« ali »mrtva«, je še najmanj odvisno od tega, če je govornjena ali napisana.

Od kod torej sploh ideja »predavateljske fakultete«? Srednji vek je ustoličil »živo besedo« kot nasprotje dejanju. Resnica se izgovarja, ne pa udejanja. Samo predavatelj je pravi stvaritelj. In predavanje je pravzaprav že misterij ustvarjanja.

Zelo počasi se pri nas pod vlado »predavanja« uveljavlja »seminar«. In še pri tem se dogajajo nedopustne transformacije ideje seminarja. Po navadi so to nekakšne »duhovne vaje« v popolni odvisnosti od predavanja, ki pa le nosijo oznako »prakse« nasproti predavanjem, ki da so »teorija«. »Seminarska fakulteta« bi bila kompleks delovnih metod, v katere so vključeni vsi agensi izobraževanja, in ki izhaja iz avtonomne prakse razvoja znanosti same. Taka šola ni brez tradicij — opozorili smo na antiko, opozorili bi lahko na najboljše učitelje iz naše univerzitetne zgodovine — toda zanimivo bi bilo raziskati, zakaj je ta tradicija tako redkim pri sreju.

(Dalje prihodnjič)

Jože Konec

ZA UČINKOVITEJŠO UNIVERZO

Znanstveno-tehnična revolucija prinaša kvalitetno nove, višje, zahtevnejše in bogatejše oblike socialne organizacije družbe. Popolna avtomatizacija, uporaba kibernetičnih strojev, tj. nastajanje novih proizvodnih sil, zahtevajo bistveno drugačno kvalifikacijsko sestavo zaposlenih. Dr. M. Pečujlić daje naslednjo podobo strukture zaposlenih v družbi z visoko tehnično in znanstveno civilizacijo:

	Klasična mehanizacija	Popolne avtomatske naprave %
— nekvalificiranih	15	—
— priučeni	20	—
— izučeni	60	—
— popolna srednješol. izobrazba	4	60
— visokošolska izobrazba	1	34

S perspektive manj ali srednje razvite družbe bo ta model še dolgo časa le vizija, ki jo bo potrebno uresničevati. Ob tem ni potrebno posebej poudarjati pomen znanosti (ki postaja neposredna proizvodna sila). V prihodnosti bodo družbe z najboljšim izobraževalnim sistemom imele tak položaj, kakršnega so imele nekoč družbe z največjim naravnim bogastvom ali industrijskimi zmogljivostmi.

Glavni nosilec izobraževanja vseh vrst strokovno najvišje usposobljenih kadrov je univerza. Njena vloga v različnih ekonomskih, socialnih in političnih družbenih sistemih je različna glede na konkretne odnose in na stopnjo razvitosti družbe, vendar na splošno današnji čas zahteva od nje predvsem učinkovitost. To pomeni najboljše rezultate ob danih pogojih v izobraževanju in v znanstvenem napredku. Univerzo kritizirajo danes zaradi njene družbene nefunkcionalnosti, ker daje premalo ustreznih univerzitetno izobraženih kadrov, študentje pa protestirajo zaradi njenega položaja družbene institucije, ki še naprej reproducira družbene odnose, ki naj bi bili že preseženi.

Dr. Janez Jerovšek v študiji o socialnem razvoju Slovenije ugotavlja, da je število doktorantov, ki jih dajejo slovenske visoke šole in univerze, smešno nizko (okrog 20 letno). Istočasno v zadnjih letih opažamo ne samo relativen temveč tudi absoluten padec števila diplomantov, kljub porastu vsega števila vpisanih študentov in porastu vpisanih v prve letnike (na univerzo v Ljubljani).

Leto	Število vseh vpisanih študentov	Število vpisanih v prve letnike	Število diplomantov	Število doktorantov
1959/60	7105	—	742	33
1960/61	8768	—	974	27
1961/62	9268	2319	985	26
1962/63	8617	2223	993	19
1963/64	8503	2146	1145	27
1964/65	8195	2021	1124	38
1965/66	8371	2844	1121	97
1966/67	8424	2758	1077	86
1967/68	8525	2930	1027	15
1968/69	9414	3126	959	17

Diplomira torej koma, 12 % vseh vpisanih študentov, medtem ko v ZSSR diplomira 20,5 %, v ZDA pa pridobi naslov doktorja znanosti 37 % vpisanih študentov. Dolžina študija traja pri nas 5, 8 let, v 5 letih pa odpade skoraj polovica študentov iz iste generacije (vpisanih v prve letnike):

vpisanih	leta	diplomiranih	leta
2319	1961/62	1121	1965/66
2223	1962/63	1077	1966/67
2146	1963/64	1029	1967/68
2021	1964/65	959	1968/69

V navedenih podatkih je opaziti tudi veliko stopnjo korelacije med vpisanimi in diplomiranimi iz iste generacije. Padec vpisa od leta 1961 do 1965 je imel za posledico manjše število diplomantov v letih od 1965 do 1969. Če naj bi bila taka argumentacija oz. primerjava sprejemljiva, bi to pomenilo, da je približno polovica vpisanih študentov v prve letnike nesposobnih za študij (vsaj na tisti fakulteti, ki so jo vpisali), in da je to velika škoda predvsem zato, ker zniža raven in učinkovitost študija na univerzi.

Zaradi tako velikega osipa študentov (verjetno že v I. letnikih) in pa zato, da bi učinek študija bil čim večji, bi kazalo uvesti t. im. pripravljalne letnike po maturi za določeno kategorijo študentov, kot že delajo drugje (npr. na Madžarskem, ali sistem dvehletnih high schoolov v ZDA). Da ne bi s tem še za eno leto podaljšali že tako in tako dolgotrajni študij, bi bilo potrebno celoten proces izobrazbe premakniti za eno leto naprej (od 7 na 6 let za prvotno). Tako bi lahko precej izboljševali kvaliteto pouka že v prvih letnikih in verjetno povečali tudi tistih famoznih 12 % diplomiranih od vsega števila vpisanih študentov, ki pa že celo desetletje ni več na leto — kakor je razvidno iz tabele. Ob tem ne moremo mimo tega, da dajejo srednje šole in gimnazije vse preveč povprečnih in podpovprečnih maturantov in da univerza ni bila sposobna razen običajne selekcije seči organizacijsko in pedagoško globlje v sistem izobraževanja.

1. Janko Kos v svoji študiji Slovenska kultura in socialni sloji med drugimi ugotavlja, da je »o splošni izobrazbi, ki jo dajejo srednje strokovne šole, znano, kako šibka je, saj dostikrat ne preseže osnovnošolske ravni. Slabi povprečni uspehi na gimnazijah opozarjajo, da je splošna izobrazba precejšnjega dela dijaštva površna, samo povprečna ali celo podpovprečna. Da se izobrazbena raven takšnih dijakov na univerzi ne dvigne kaj prida, se razume samo po sebi; morda je v tem pojasnilo za precej številni tip slovenskega študenta, čigar splošna izobrazba se ne vzpenja dosti nad raven, ki jo mora po vseh pravilih dati povprečnemu Slovencu že osemletka. To pa je pojav, ki vpliva na fiziognomijo precejšnjega dela izobraženstva.«

Ko berem te vrstice, ki se mi zdijo prehude, se spomnim nedavne izjave Staneta Kavčiča, predsednika izvršnega sveta, da bomo za proračunsko leto 1970 uspeli sanirati položaj slovenskega šolstva — seveda samo v finančnem pogledu! Razen financ so tu potrebni posegi v organizacijo in v upravljanje in pa v kadrovske politike.

2. Univerzi lahko očitamo, da v prejšnjih letih ni bila kos svoji nalogi učinkovitejšega organizatorja izobraževanja na najvišji ravni, ni znala v zadostni meri opozarjati družbo in administracijo na velikansko nalogo in odgovornost, ki jo ima in na težave, ki ji ne pustijo napredka, ni znala pripeljati določenih vprašanj do konca kot neresljive znotraj univerze in jih naprtiti družbi.

S povečevanjem števila vpisanih študentov se je večalo tudi število predavateljev in asistentov, vendar se število asistentov od 1963. leta naprej povečuje bolj počasi in jih je še vedno premalo.

Inž. Marko Kos predlaga med ukrepi za učinkovitejši študij nekonvencionalni sistem pouka, sproščenost, individualizirano delo s študenti, več asistentov in povečanje učnih prostorov.

Leto	štev. vseh vpisanih študentov	stalni učno osebje	honorarni	asistenti
1959/60	7105	531	196	254
1960/61	8768	567	198	189
1961/62	9268	636	256	282
1962/63	8617	700	244	292
1963/64	8503	760	321	319
1964/65	8195	786	324	328
1965/66	8371	795	296	340
1966/67	8424	792	283	339
1967/68	8525	815	267	340
1968/69	9414	814	287	—

Število študentov na 1 profesorja (leto 1967/68)

Univerza v Ljubljani	8,5
Slovenija	12
Srbija	28
Hrvatska	18

Število študentov na 1 asistenta je 25, število asistentov na 1 profesorja je bilo leta 1967/68 3,2.

Število študentov na učno moč (predavatelji in asistenti)

Leto 1962/63

ZDA	13
ZSSR	16
Francija	23
Italija	22,6
Anglija	7,5

Pri tem je potrebno opozarjati na visoko število honorarnih profesorjev na ljubljanski univerzi (skoraj vsak četrti predavatelj) vendar od leta 1964 opažamo postopno padanje honorarnih in povečanje stalnih profesorjev. Dejstvo, da ima le vsak tretji profesor asistenta, kaže, da so fakultete ubrale napačno pot kreiranja pedagoškega procesa, na nestabilen položaj asistentov in da asistentsko mesto ni privlačno za mlade in talentirane diplomante. Podiplomski študij

Tretja stopnja izobraževanja na univerzi ali podiplomski študij je način za redno pridobitev naslova specialista (po dveh semestrih) in magistra (po 4 semestrih). Na ljubljanski univerzi razen na filozofski in na pravni fakulteti, kjer ga šele uvajajo, je organiziran podiplomski študij na ekonomski, tehniški fakulteti, na FAGG, na elektrotehniški, na strojni fakulteti, na medicinski in na biotehniški fakulteti.

Leto	štev. vpisanih na podipl. študij
1964/65	258
1965/66	334
1966/67	273
1967/68	240
1968/69	204

Potrebno bi bilo ugotoviti, kolikšen je del tistih (in na katerih fakultetah), ki so vpisani takoj po končani študiji, in koliko je tistih, ki so že bili v delovnem razmerju. Nadalje: kakšen je karakter podiplomskega študija: ali gre za renoviranje znanja, ki si ga s hitrim razvojem znanosti in tehnike v rednem študiju niso pridobili ali ne.

Leto	Število diplomiranih	Število vpisanih na podiplomski študij
1964/65	1124	258
1965/66	1121	334
1966/67	1077	273
1967/68	1029	240
1968/69	959	204

Dejstvo, da se vpiše na podiplomski študij vsak tretji diplomirani študent, nam daje upe za uresničitev narodnega programa izobraževanja najvišjih kadrov, ki ga je dr. Jerovšek zastavil takole: letno povečanje števila diplomantov v naslednjih desetih letih naj bi bilo 10 %; to pomeni, da bomo leta 1980 namesto sedanjih 1000 imeli 2000 diplomantov in 100 doktorantov namesto sedanjih 20. Seveda ostaja odprto vprašanje organiziranosti in učinkovitosti podiplomskega študija.

Štipendije in skladi
Drugi način za povečanje števila magistrantov in doktorantov so štipendije — predvsem za izpopolnjevanje na tujih univerzah.

Sklad Borisa Kraigherja, ki je bil osnovan leta 1967, je dal v prvem letu 40, v drugem 80, sedaj pa 100 štipendij za študente ljubljanske univerze, ki dosega vsaj prav dober ali odlični uspeh in ki izhajajo iz delavskih in kmečkih družin. Višina te štipendije za odličnega študenta z gibljivim delom ne preseže 500 din mesečno, kar je premalo. Možnosti za študij in za izpopolnjevanje v tujini so zelo omejene. Univerza sploh nima skladov, ki bi služili za podiplomsko ali podoktorsko specializacijo, zato smo v glavnem odvisni od raznih oblik izmenjave študentov in od mednarodnih fondacij. Koliko je naših študentov študiralo v tujini v preteklosti, koliko jih študira sedaj, o tem mi podatkov niso mogli posredovati, ker univerza pregleda nad tem nima. Možnosti pa so take: letna izmenjava 5 študentov z univerzo v Nancyju (romanistov), Knaflove štipendije (1-2) na Dunaju za izvedbo določene raziskovalne naloge, štipendije DAAD za mlajše študente, Humboldtove (za docente), Fulbrightova in Fordova fondacija (za raziskovalce), štipendije sklada Korisa Kidriča in 3-mesečno študijsko bivanje v ZDA v okviru jugoslovansko-ameriškega seminarja.

PREDLOG ZA USTANOVITEV POSLANSKE PISARNE PRI UNIVERZI

Ob spomladanskih skupščinskih volitvah smo se študentje zavzemali za hitrejše uveljavljanje temeljev socialistične demokracije v praksi družbenih odnosov, za okrepitev samoupravnega položaja univerze kot najvišje znanstvene, kulturne in pedagoške ustanove, za priznanje študija kot dela in dejansko uveljavitev študenta kot delovnega človeka na vseh področjih, za kritično-delovni angažma študentskega gibanja v smeri revolucioniranja vseh institucij družbenopolitičnega sistema...

Sedaj je v republiški skupščini deset poslancev, ki so delovno povezani z univerzitetno sredino. To nam omogoča, da se organiziramo na višji stopnji. Temeljni cilj poslanske pisarne, katere ustanovitev predlagamo, je organiziranje vseh ustvarjalnih strokovnih in političnih potencialov. Tako bi univerza, znanstveni in strokovni delavci ter študentje mogli učinkoviteje vplivati na demokratično in strokovno izgrajevanje nacionalne politike, ekonomike in kulture.

KONCEPT ZA RAZPRAVO

Poslanska pisarna je potrebna iz dveh razlogov.

1. združevala in koordinirala bi delo poslancev s področja visokega šolstva v Ljubljani, najsi bodo v republiški ali mestni skupščini, na podlagi povezave z visokošolskimi institucijami in njih združenji, povezave v strokovnem in politično-interesnem smislu.

2. bila bi ena od najprimernejših organizacijsko-političnih oblik poseganja visokega šolstva in delovnih ljudi, ki jih to združuje, v družbeno dogajanja. Pisarna bi učinkovitost družbene angažiranosti univerze povečala, hkrati pa okrepila integracijo univerze z (nekaterimi) ostalimi družbenimi odseki in notranjo integracijo (pogem integracija je treba razumeti kot kontinuum, ki sega od izrazite diferenciacije do izrazite homogenosti pogledov in stališč)

Dejavnost poslanske pisarne naj sestoji iz

1. informiranja
 - a) to zahteva zbiranje, dokumentiranje in arhiviranje gradiva
 - b) organizacijo posredovanja informacij med poslanci in univerzo, pri čemer razumemo pod univerzo vse subjekte, ki jo sestavljajo (rektorat, dekanati, ostali samoupravni organi, UK ZKS, društvo profesorjev, sindikat, skupnost študentov...) ter seveda med pisarno (kot zastopnico obojih) in skupščino, vodstvi družbenopolitičnih organizacij, drugimi relevantnimi institucijami.
 - c) organiziranje stikov med predstavniki že navajanih družbenih subjektov, bodi da poteka iniciativa preko poslanske pisarne bodi, da je k temu samo pritegnjena.

2. konsultiranja
 - a) ob posameznih predlogih, stališčih in ocenah
 - b) ob osnutkih zakonskih in drugih aktov (cilj: njih soočenje s stališči visokega šolstva, profesorjev, študentov)
 - c) ob aktualnih družbenopolitičnih in družbenoekonomskih pojavih (cilj: njih soočenje ne le s političnimi ampak tudi strokovnimi stališči in trditvami, ki jih naša sredina zmora in tudi mora dati!)

3. strokovnih analiz, ki jih opravljajo bodi skupine neposredno ob pisarni bodi že obstoječe institucije zanjo ali za pobudnika kakšnega družbenega nastopa preko poslancev
 - a) formirati bi bilo treba (ali pa se opreti na že obstoječe, če je tako bolj smotno in racionalno) strokovno politične skupine za obravnavo določenih vprašanj in pripravo nastopov poslancev in drugih univerzitetnih predstavnikov.
 - c) člani teh strokovnih teles bi tudi sami neposredno nastopali

4. stikov s slovensko in jugoslovansko javnostjo, sredstvi množičnega obveščanja itd.

Omejitve za realizacijo tolikšne dejavnosti poslanske pisarne niso samo politično-motivacijske narave, ampak tudi tehnično organizacijske. Tem se da izogniti z dobro organizacijo pisarne, ker lahko temelji samo na dobro pretehtani oceni njenih funkcij in dejavnosti.

Namen, funkcije in tehnika realizacije erih in drugih morajo biti določeni s pravili, ki jih sprejmejo ustanovitelji poslanske pisarne in se hkrati tudi zavežejo dati materialno podporo.

Ustanovitelj poslanske pisarne za poslance iz Ljubljane, visokošolske delavce (profesorje, študente) naj bo Univerza. Ker pa ta sestoji iz množice bolj ali manj organiziranih subjektov, se je treba med njimi odločiti za formalnega nosilca pisarne. Najustreznejši so:

1. univerzitetni svet
2. skupnost študentov
3. društvo visokošolskih profesorjev
4. univerzitetni komite ZKS
5. sindikat

Odločitev za enega med njimi ali kombinacijo več subjektov je odvisna od tega, kako to vpliva na učinkovitost dela p. pisarne. Če bo ustanovitelj več, morajo svoje medsebojno porazdeljene obveznosti normirati v pravilniku p. pisarne.

Materialna sredstva lahko zagotavljajo: univerza neposredno (preko svojega sveta) univerzitetni komite ZKS in skupnost študentov. Ugotoviti je treba, ali obstoja še kakšna zunanja možnost finansiranja takšnih institucij, ki so del samoupravne družbene strukture s funkcijo narediti jo bolj učinkovito in demokratično.

Pisarna bi potrebovala svojega sekretarja, zadolženega za vodstvo in nadzor izvajanja njenih funkcij. Če bi imeli zagotovljen primerni honorar, bi bila najbolj uspešna pot iskanja sekretarja razpis, v eni prihodnih številkih bomo objavili javni razpis, s pogojem, da pravilnik določa njegove naloge in obveznosti in da komisija ustanoviteljev izbere dobrega kandidata. Med kriteriji bi morali prevladovati: strokovnost na družbenopolitičnem, pa tudi družbenoekonomskem področju (vpoštev pridejo predvsem družboslovci) poznavanje družbenopolitičnega sistema, sestava, tehnik delovanja, organizacije itd. vse do poznavanja konkretnih osebnosti; organizacijske sposobnosti, pristopnost in dostopnost; motiviranost za tovrstno druž. politično delo

OPOMBA UREDNIŠTVA

Predlog za ustanovitev poslanske pisarne sta formulirala Ciril Baškovič in Tone Remc. Doslej so predlog v načelu podprli: IOSS, rektor in posamezni poslanci.

Zamisel poslanske pisarne dajemo v razpravo. Vabimo univerzitetne delavce, študente, strokovne ustanove in občane, da se oglašijo s svojim stališči, predlogi, kritikami...

OBISK

Prišel je dan po praznikih na uredništvo mož. Star, toda ne zgrbljen ali počasnega duha, ne popolnoma brez las, a z veliko, dobro vidno brazgotino na temenu, pa presenetljivo elegantno oblečen. 50-letnica univerze je, pa bi nam mogoče koristilo...

Da pozna Rizmana, da je objavljaj v Tribuni, da je bivši uslužbenec z univerze. Na mizo razgrne nekakšne papirje, na vrh pa priloži še drobno in sploh ne preveliko knjigo z oker platnicami. On da ni izobražen, ampak nosil je v sebi, »tukaj notri«, bilo bi škoda pozabiti. Zato je naprosil nekega novinarja, da je spomine spravil na papir.

IMENUJE SE TONE HABE,
RODIL SE JE 21. januarja 1897
NA ČRNEM VRHU nad IDRILJO

»Ne, novega leta 1921 si komunisti nismo mogli voščiti z veseljem. Bil je neprijazen mrzel dan. Povsod s sten so kričali velikanski lepaki z napovedjo križarske vojne proti komunizmu. Stisnil sem zobe. Ne boste nas! Prav, pa se dajmo! se je oglašala v meni stara upornost. Mi nismo položili orožja. Bil sem vnet pristaš velike ideje. Videl sem rast organizacije in sam sem delal z vsemi svojimi sicer skromnimi močmi, da bi se naša organizirana skupnost kar najbolj okrepila. Veroval sem v svoje delo. Imel sem ideal, imel sem nekaj, za kar je bilo vredno spet živeti po tolikih razočaranjih in obupavanju nad ljudmi.

Zdaj sem imel spet priložnost videti ne le junake, marveč tudi strahopetce. Videl sem jih precej. Mnogi so zapustili naše vrste ob prvem udarcu oblastnikov. Ne le, da so prenehali delati za stvar, marveč so celo postali izdajalci svojih bivših tovarišev — izdajalci in rablji. Oblastniki so jih nagradili s službami in z belim kruhom... Tako je pač s političnim prepričanjem: dokler ne škoduje, ga vsakdo drži in rad razkazuje. Ko pa bi utegnili škodovati, ga marsikdo kaj hitro zamenja.« (Str. 100)

TO JE ODLOMEK IZ KNJIGE
»POGLED IZ MALEGA SVETA«, KI
JO JE LETA 1959 PRI DZS IZDAL
NAŠ OBISKOVALEC.

V prvi vojni je bil na vseh frontah, potem pa se je predal Rusom in kot prostovoljec v prvi srbski prostovoljski diviziji ranjen prišel v bolgarsko ujetništvo. Avstrijci so ga zaradi dezerterstva obsodili na smrt.

Danes pravi, da je bil takoj po ustanovitvi ljubljanske univerze nameščen za uslužbenca, no, bolj točno za... ampak, ker danes takšnih ni več, recimo kar uslužbenec. Bil je prvi sluga na ljubljanski univerzi in edini komunist prav tam!

Orumenel papir, pomečkan, z obledelimi črkami popisan, pravi, da je to »Poročilo Zveze neodvisnih strokovnih organizacij za Slovenijo v Ljubljani«, in tam takoj na drugi strani vidimo:

— Oblast nam je prepovedala več shodov v interesu javnega miru in reda. Člana naših organizacij sodruha Habeta in Velharja je držalo sodišče nad 8 tednov v zaporih, češ da sta pripravljala atentat na kralja. —

Tone Habe je na univerzi služboval s presledki vse do leta 1942, ko je bil spet aretiran.

V pokoj je šel leta 1952. O penziji ga nismo nič vpraševali. Tudi težak invalid je, čeprav tega ni opaziti, edinole levo roko težko spravi v rokav, kadar oblačij plašč. O ženi ni nič povedal.

»Po vojni so ljudje nekaj postali, nekateri oficirji, drugi podoficirji. Jaz nisem postal nič. Eni so se prevzeli, drugi so začeli piti, jaz nisem nikoli imel nagnenja do pijače. Gledal sem. Pa govoril, po resnici sem govoril. Rekli so, povej resnico, seveda jo povej, saj hočemo samo resnico. Socializem sem si predstavljaj drugače, pa sem videl, da marsikaj ni bilo prav.«

Potem kaže nekaj z gibom desne roke, z navpično dvignjeno dlanjo dela kretnje sem in tja, pa še nekaj o pokojju

Tone Habe bere Tribuno in posluša Radio študent. Študentje ga zanimajo, pa čeprav ne razume vsega, kar pišejo.

Da nas ne bi več zadrževal... Tone Habe, nisi nas zadrževal. Uslužbenec, sluga, mizar, vojak, komunist, pisec, upokojenec, karkoli že, nikogar nisi zadrževal, Tone Habe!

Naša čestitka ob petdesetletnici univerze velja tudi tebi! SS

Recenzije predavanj kot kritika visoke šole

ZACETKI

V nemškem gibanju za reformo univerze se je v letu 1964 pojavila nova oblika, ko je göttingenski študentski list *Politikon* prinesel obravnavi nekega germanističnega in nekega filozofskega predavanja. Ta poskus pa je vzbudil le neznatno pozornost. Dve leti kasneje je ocenil tri predavateljske nastope *FU-Spiegel* in nastal je politični škandal na visoki šoli.

Razburjenje je nastalo zaradi dveh dejstev: *FU-Spiegel* ni dal na razpolago vprašalnih pol, ki bi jih izpolnili udeleženci ocenjevanih predavanj, obravnave pa je objavil anonimne. V kritikah s strani profesorjev se izraža bojazen za »akademski ton«, strah pred »zastrupljanjem atmosfere« ter dvom v strokovno kvalificiranost študentov, da bi mogli ocenjevati svoje akademske učitelje. Ugovori so se nanašali predvsem na to, da recenzije ne bi smele posredovati nikakršnih zaključnih sodb o ocenjevanih učnih nastopih. Smele bi biti le kritična stališča in nadobudni poskusi, da bi spet zaživel dialog med poučujočimi in učenci.

Primanjkanje kvalificiranih ocenjevalcev, strah pred represalijami ter negotovost v metodiki kritike predavanj so večino študentskih listov odvrnili od pogumnega ocenjevanja.

Medtem ko so se Göttingenčani omejili na zunanje okvire predavanj, na problematiko znanstvenosti, je v Berlinu *FU-Spiegel* nadaljeval po že utrti poti imenitne vsebinske kritike. Njegove ocene odpirajo tehnično organizacijska vprašanja, sodijo o pedagoški vrednosti učnih nastopov ter o odnosu odpreddanega gradiva napram ostalim vedam in težijo k sodobnemu raziskovanju ter se same smatrajo za strokovne in znanstvene po prijemih. Kot osnova takšne emancipacijske recenzijske prakse, ki poudarja enakopravnost študentov in profesorjev v znanstvenem procesu, lahko velja v nadaljevanju natisnjena za *Tribun* močno skrajšana priredba študije Wolfganga Nitscha, ki je nastala v letu 1966. Doslej je bil znan samo primer ameriških in angleških priročnikov, ki pa se omejujejo na recenzije s tehnično didaktičnih vidikov.

I. RECENZIJSE PREDAVANJ IN DEMOKRATIČNA VISOKOŠOLSKA POLITIKA

Reakcije na prve poskuse z recenzijami predavanj potrjujejo kritične analize o oblastveni akademski strukturi in ideologiji. Profesorji in novinarji, ki zagovarjajo obstoječo strukturo univerze, pravilno ocenjujejo takšne recenzije kot načelen napad na patriarhalno apolitično klimo in hierarhično urejenost na visokih šolah.

Medtem ko je v USA visokošolski sistem prav tako integriran v vladajoče družbene in politične velestukture in v birokracijo, so se v socialni klimi in praksi učnega procesa liberalne razmere vendarle še obdržale. Kritični napadi otonirajo študentov se zavoljo tega malokdaj usmerjajo nasproti avtoritarnim pozicijam ter načinu ponašanja profesorjev, temveč bolj nasproti njihovi neosveščenosti ali oportunističnemu napram pritisku gospodarskih in političnih velegrup. Ocene predavanj so bile tod sprejete kot legitimna spodbuda k liberalnejši kritiki ali pa so jih visokošolske oblasti celo same pospeševale in se zanje zavzele kot za instrumente za racionalizacijo izobraževalnega procesa. V visokoškolskem sistemu ZR Nemčije takšna integralna klima ne more eksistirati in temu ustrezno mora tu skorajda vsaka kritika vidikov visokošolske strukture dobiti načelno opozicijski značaj.

V nemški visokošolski situaciji bi bilo kratkovidno in neodgovorno, ko bi prikazovali recenzije predavanj sprva kot nepolitičen, visokoškolsko-pedagoški eksperiment ali program in bi na tej osnovi poskušali pridobiti študente za recenzente. Prvič bi bili pri tem udeleženi študenti in študentska zastopstva nepripravljena in tako izpostavljeni z gotovostjo pričakovanim napadom s strani profesorjev in visokoškolskih oblasti, drugič pa bi zapravili šanso, da bi hkrati z ocenjevanjem sprožili med študenti socialno-kritično ter visokoškolsko-politično reflektirajočo diskusijo okrog strukture učnega procesa in stanja na visokih šolah.

Realne možnosti, da bi izbirali med politično nevezano, pedagoško, in pa med visokoškolsko-politično programatiko, v osnovi ni več. Recenzijski projekt je že objektivno političen. Samo ob nepolitičnem obravnavanju bi se ta politizacija v kratkem času zaostрила. Ostaja pa vprašanje, ali je takšen projekt v okvirih strategije demokratične visokošolske politike sploh pomemben? Argumenti, ki bi jih lahko navedli zoper, so naslednji:

1. Recenzije bi utegnile napeljati mnoge konzervativne profesorje, ki so se doslej držali indiferentne napram visokoškolski politiki, da bi se močneje vključili ter sistematično nastopili proti študentskemu tisku in proti preostanku funkcij študentskih zastopstev.

2. Recenzije bi mogli uporabiti konzervativni in nepolitični, konformistični študentje za polemiko proti demokratičnim študentskim zastopnikom.

3. »Recenzijski val« bi primoral redke liberalno misleče in visokoškolsko-politično aktivne profesorje, da bi se distancirali bodisi iz »taktičnih« razlogov bodisi da bi se močneje angažirali za svoje liberalne ideale, zato pa bi bili izolirani od konzervativnih kolegov.

4. Pospeševanje visokoškolsko-politične recenzijske dejavnosti bi razdrlo zaupne »partnerske« odnose, ki so jih dosegla nekatera študentska zastopstva z liberalnimi rektorji in dekani, ter bi zadržalo nekatere koncesije, ki so nastale s tem.

Naslednji argumenti pa kažejo, da vendarle odtehtajo našete nevarnosti:

1. Recenzije in iz njih sledeče diskusije lahko razširijo in utrdijo bazo med latentno kritičnimi in politično zainteresiranimi študenti za študentska zastopstva, študentski tisk itn.

2. Docela nesorazmeren odmev tiska na prve poskuse kaže, da je mogoče preko ocenjevanja pridobivati v širši javnosti publiciteto za študentsko visokoškolsko politiko. Recenzije bi lahko zastavili že zato, da bi opozorili visoko šolano politično javnost na napake, ki so pogojene v strukturi in so publicistično učinkovite, nato pa bi navezali na osrednje pozicije študentske visokošolske politike, hkrati pa bi v javnosti spodnašali tudi nestvarno prestižno pozicijo nemškega profesorja. Ni si mogoče zamisliti, da ne bi recenzijski material dal povoda nekaterim dnevnim in tedenskim časopisom, da bi vse česče prinašali kritične sestavke, ki jih bodo prvič bolj resno kakor študentske vloge in publikacije sprejeli kulturno politični izvedenci, drugič pa jih bodo tudi študenti prisiljeni bolj brati kakor članke v študentskem tisku.

3. Liberalnim visokoškolsko aktivnim profesorjem daje študentska ocenjevalna aktivnost priložnost, da se distancirajo ali angažirajo.

4. Raziskava je pokazala, da so praktične koristi od patriarhalnih »zaupnih odnošajev« med rektorji in člani študentskih zastopstev ali iluzorne ali pa ne odtehtajo izgube, ki jo utrpel zaradi tega javni odmev študentskih zastopstev.

Pri tem je treba upoštevati, da bi relativna samozakonitost takšne enkrat sprožene aktivnosti prenesla težišče študentske visokošolske politike.

II. RECENZIJSKI PROGRAM KOT OBLIKA DIREKTNEGA PROTESTA

Kritična recenzija kot oblika visokošolske politične razprave je v strukturi svoje prakse podobna nenasilni direktni akciji (direct action), kakršne so razvila single-purpose-movements (odkrita namenska gibanja). To pomeni koncentrirane masovne dispute z eksponenti in zagovorniki oficijelne politike in propagande na univerzi. Princip te direktne protestne akcije je publiciteto ustvarjajoč (nenasilen) odpor ali državljanska nepokorščina (civil disobedience) za razliko od partijskega političnega ali birokratskega kanaliziranja in absorbiranja opozicije in kritike. Zunanje oblike tega protesta morajo soupadati s poklicnimi in statusnimi obeležji ter nepolrednimi interesi določene skupine.

V svojem izvajanju bo visokoškolski recenzijski program sprva izšel iz neposrednih interesov prizadetih študentov po znanstvenem in interesantnem študiju proti nesmiselnemu, neproduktivnemu delu. Nezadovoljstvo se bo izrazilo drastično ob konkretnih vidikih akademskega učnega procesa, pred vso analizo in integracijo.

Nato bi mogli primarne praktične politične implikacije, konsekvence in zahteve, ki sledijo iz interesa po pomembni vrednosti študija, tako formulirati, da bi se lahko z njimi načelno enačili vsi študenti kot taki. Vendarle je pri tem pričakovati, da se bodo mnogi študenti vzdržali priključitve tem interesom zaradi svoje ideološke predstave o družbi ali zaradi preusvojene sprijaznenosti z bodočimi lastnimi avtoritarnimi pozicijami in načinom vedenja.

Direktna in protestna visokoškolska politika apelira s tem na intelektualne interese študentov v njihovi še realitvno neodvisni neposrednosti.

Recenzijska praksa kot direktni kritični naskok na vladajoči akademski učni režim naj bi izhajala iz kriterijev, zahtev in ciljev znanstvene in akademske poklicne izobrazbe, formuliranih v znanstveni teoriji in metodologiji, v znanstveni strokovni javnosti in v poklicnih vzorih. Najprej bi poskušala ugotoviti, koliko se docenti programsko enačijo s takšnimi normami in kriteriji v svojih učnih nastopih.

Recenzijski program, kritični članki in eventuelne kasnejše diskusije, naj bi v prvi vrsti skušali vedno nanovo konstituirati znanstveno in poklicno usmerjeno ožjo študentsko javnost, v kateri se bodo prebudili latentni interesi po ekonomično organiziranem ter v smislu znanstvenih in poklicnih norm koristnem študiju. Sele kadar bo dosežen ta cilj, ima smisel stopiti v javni dialog s profesorji, v katerem naj bi se demonstrirala nujnost, poiskati doslej vedno nanovo nestabilno skupnost interesov med učitelji in učenci ter jo utrditi.

PROBLEMI V PRAKSI RECENZIJE — OPREDELITEV IN OMEJITEV

Med novinarji pa tudi med študenti je očitna tendenca, da bi definirali ali razglasili recenzije učnih nastopov po analogijah z drugimi vpeljanimi tipi recenziranja. V nasprotju s tem je treba že v začetku jasno in razločno navesti, da gre tukaj za popolnoma novo zvrst recenzije.

Študentske recenzije predavanj so v prvi vrsti interes vzbujajoča kritika študentov s prispevkom predavateljev k izobraževalnemu procesu, ki načelno teži k medsebojnemu vplivanju učiteljev in učencev. Hkrati s tem pa ne more biti govora, da kritik more ali sme zavzeti stališče, načelno znanstveno po rangu enako ali celo višje od profesionalnih strokovnih recenzij. Kar najbolj se mora skoncentrirati na to, da uveljavi študentske socialne in intelektualne interese po smiselnem študiju z dokazovanjem protislovij med splošnimi in specialnimi zahtevami in pa dosežki učitelja.

Poleg te omejitve od drugih zvrsti recenzije je potrebna tudi omejitev načelne študentske interesne orientacije od drugih interesov, ki si to obliko prisvajajo. Na eni strani je to svetovnonazorsko ali teoretično usmerjena recenzija, ki se zavestno poslužuje prvenstveno vsebinskih, znanstvenoteoretičnih ali svetovnonazorskih kriterijev pri kritiki, na drugi strani pa je čisto »visokoškolsko didaktično« orientirana recenzija, ki jo v USA pogostokrat pospešujejo visokošolske oblasti kot tehnični pripomoček zbiranja informacij o študentski reakciji na učni program in metode pouka.

Prvenstveno nazorsko-teoretično usmerjena recenzija bi nasprotovala razvitim principom direktne akcije in aktiviranju študentskih interesov. Pripadniki med študenti bi razumeli recenzijski program kot stvar politično organiziranih manjšin in odgovarjajoče intervencije profesorjev in žurnalistov bi ga utegnili diskreditirati pri študentski publici kot svetovnonazorski ali teoretični boj, s tem pa bi bil neutraliziran za visokoškolsko politiko.

»Smerno orientirane« recenzije bi zatorej študentski časopisi smeli publicirati le z označbo političnega ali nazorskega stališča piscev ali izdajateljev in v posebnem oddelku, kakor že običajne diskusijske prispevke.

Sele v sekundarnem oziru bi bilo moč razviti tudi — ne manipulativno, temveč emancipacijsko — »študijsko didaktiko« ali didaktiko znanstvenega učenja kot praktičnega procesa, ki bi bil orientiran na osebo »učeečega se« — vsekakor v enaki meri na študenta, asistenta in profesorja (kot učeečega se). Kajti znanstveno učenje je mogoče gledati le kot individualno perspektivo in ekonomičnost ravnanja ter udeležbo pri skupnem znanstvenem procesu.

FU — Freie Universität (Berlin)

WOLFGANG NITSCH, roj. 1938 v Berlinu, študiral na FU in v Londonu germanistiko, zgodovino, publicistiko in sociologijo. Od 1964. svobodni znanstveni sodelavec z eno samostojno knjižno objavo, enim soavtorstvom in časopisnimi članki.

Študija v nadaljevanju obravnava še različne forme recenzij z ozirom na žurnalistično prakso in različne tipe ali skupine študentov; dalje pobude za vsebinske recenzije; probleme pri praktičiranju recenzijskega programa kot so utemeljitev, anonimnost, predpriprava, nastajanje recenzij in njihova uporabnost; faze v razvoju recenzijskega programa. Na kraju avtor dodaja bibliografijo nemških virov v zvezi s tovrstno problematiko.

IZ PRIROČNIKA »WIEDER DIE UNTERTANENFABRIK« PRIREDIL Jaro Novak

SKUPŠČINA OBČINE

LENART

čestita

UNIVERZI

V LJUBLJANI

OB 50-LETNICI

pravijo računajo na govori se o

ne morejo se otresti vtisa

ni izključeno

skoraj bi lahko rekli

pravijo vse ustreza tej izjavi

očitno je tako

drži kot pribito

to je javna skrivnost

pravijo

Študentje so pasivni, ker se med seboj ne poznajo; vsak sektor bi moral imeti svojo organizacijo, kjer bi se študentje sestajali, debatirali o snovi, vsaj v začetku pod vodstvom profesorja.

Jadran Lasnibat, 1. letnik arhitekture, Makarska

V Ljubljano sem prišel, ker je tukajšnja fakulteta za arhitekturo najnaprednejša. Želim si čim več znanja, izobrazbe. Univerza bi morala nuditi predvsem solidno strokovno znanje. Pri nas ni problemov z zaposlitvijo. Aktivnost študenta si predstavljam v tem, da se interesira tudi za druge stvari. Sam sem končal šolo za oblikovanje, sodelujem pri različnih natečajih, foto-tečaju, projektiranju plakatov. Partija mi je všeč, a nimam časa, da bi v njej sodeloval. Med študenti je premalo kontakta, zato sem zadovoljen s klubom, bifejem, ki ga imamo na naši fakulteti.

Meta Skok, 1. letnik germanistike, Ljubljana

Germanistiko študiram, ker mi je všeč. Univerza naj daje perspektivno generacijo. Kdo je rektor, ne vem. O Tribuni ne morem reči ničesar, je nisem prebrala. Študiram, ker je srednješolska izobrazba že najnost.

B. K., diplomantka farmacije, Ljubljana

Univerza naj da študentu primerno strokovno izobrazbo, širšo razgledanost mora prinesiti iz gimnazije. Bila sem pasivna, kontakta med študenti sploh ni bilo. Osebo me to ne moti. Predavatelji niso slabi, razen fizike, kjer se izpizgotvijo sploh ne da narediti. Morda je temu vzrok zgrešen način spraševanja.

Janez Kopač, 2. letnik strojne, Dragomlje

Študij na strojni fakulteti me veseli. Študiram, ker sem pri delu opazil ogromno napak in zastarelih metod, treba jih je odpraviti.

V. G., 1. letnik italijanščine, svetovne književnosti, Goričane

Italijanščina me zanima, žal pa mi je, da sem vpisala svetovno književnost. Mislim, da se bom spoznavala z zgodovino literature, predavajo nam pa samo literarno teorijo. Poleg tega nam venomer jemljejo moralo. Študiram tudi balet, ki mi bo kasneje poklic. Pasivnost študenta me ne moti, ker sem sama pasivna, osebno si želim aktivnejšega sodelovanja edinele pri baletu.

Janez Urbas, 4. letnik prava, Ljubljana

Študiram iz veselja. Z obliko študija sem zadovoljen, ker mi pušča dovolj prostega časa, nisem pa, ker mi daje premalo konkretne izobrazbe. Tribune ne čitam, ni mi všeč. Ima preveč kompliciran stil. Ni se približala študentom.

Liljana Sajovic, 1. letnik ekonomije, Ljubljana

Od univerze pričakujem, da vzgoji kadre, ki koristijo družbi. Nisem član partije, sem sicer materialističnega prepričanja, a bi se kot član partije počutila le kot element, ki ne more dosti narediti. Želim si študirati, razen tega imam vse možnosti.

Milan Pustinek, 4. letnik psihologije, Velenje

Univerza ne izpolnjuje tiste naloge, ki bi jo morala, in se ne more primerjati s podobnimi institucijami v inozemstvu. Sistem in organizacija študija sta zastarela in pomanjkljiva. Kadri so slabi in jih primanjkuje. Ni preskrbljeno za ustrezno literaturo, tuja pa je predraga. Študiram, da bi prišel do poklica, s katerim bi si omogočil najboljše materialni položaj, drugi motiv pa je interes za stroko in želja po znanju. Tribune čitam občasno in mi je relativno všeč. Počezila v prvi številki mi je bila všeč. Članek v Tribuni naj bi bil konkretniji, da bi jih lahko večina razumela. Študentska organizacija je pasivna. Ne vem, če je krivo vodstvo ali pa študentje sami. Njihov interes je v glavnem študirati, niso življenjsko zainteresirani. Stališče študentske organizacije je premalo odločno in revolucionarno. Dobro bi bilo, da bi se ZK in UO zavzela za stanovanjske probleme študentov. Nekaj bi bilo treba ukreniti, da se prepreči izkoriščanje študentov — podnajemnikov.

K. J., 2. letnik kemije, Ljubljana

Ni mi všeč, da imamo predavanja na toliko različnih mestih. Predavatelji so v redu. Pogrešam več praktičnega dela. Asistenti imajo preveč besede na vajah. Študenti bi morali imeti napredno mišljenje, ne pa takšno kot v uradni organizaciji. UO je predalce od osnovne študentske populacije. Polovica stvari, ki jih opravljajo UO, bi morali prenesti na fakultete. UO bi moral biti samo iniciator akcij. Na kemiji ni pravih ljudi, ki bi v študentskih organizacijah delali, večina se omeji le na obveznosti. Vsaka akcija je del mehanizma, v katerem se iztroši.

Vlado Čermak, 1. letnik psihologije, Ljubljana

Zanima me človek, njegova čustva, gledanja na svet. Psihologija je danes najnost, saj človek ne sme postati žrtev tehnike, žrtev samega sebe. Z zaposlitvijo ni problemov, saj bo vsako podjetje z 200 zaposlenimi kmalu potrebovalo svojega psihologa. Univerza bi morala zajeti še več ljudi, vpis mora biti prost, saj so tudi talenti, ki bi lahko študirali, čeprav niso končali gimnazije. Selekcija bi se ustvarila sama z izpiti.

Bernarda Vehtersbah, absolventka kemije, Ljubljana

Kemija me zanima. Univerza ima v družbi veliko vlogo, čeprav se to morda jasno ne kaže. Tribune sem čitala, zdaj je ne več. Izpiti, ki so za pogoj, so preveč na kupu, tako da je težko študirati več izpizgotvijo vzporedno.

KDO JE LEONID PITAMIC

Zgodovina

Zakaj vprašanje? Meglenega decemberkega dne krenemo po Zarnikovi ulici, nato sozi neka hišna vrata po stopnicah v prvo nadstropje. Mogoče bomo lahko stopili v sve, ki nam je neznan, svet, ki ni nikoli bil naš svet, svet, ki mu dolgujemo nekaj, kar pozabljamo. Osemnajstega leta je v dvorao magistrata docent prške univerze dr. Rostohar sklical posvetovalni sestanek za sestavo vseučiliške komisije. Dr. Pitamic je bil med njenimi prvimi člani. Stopamo v soba med usnjene hrčbe starih knjig.

Ugasle pipe, odloženi spisi. Gledam v polne knjižne police Ideologije, ki so mi sodile življenje, svet, ki mi je urejal vse zveličanje ali pozabljenje, ostaja zunaj. Sam sem. Zakaj kdo?

Vdiramo v svet, ki ga ne poznamo. So naša vprašanja nasilna? Ali nas je pripeljal samo občutek zavezanos preteklosti? Kaj nam lahko posste o nastanku univerze?

Lenart Šetinc, 3. letnik prava, Brežice

Gospodarstvo je neparedno odvisno od univerze. Ta je najproduktivnejša gospodarska organizacija. Na žalost s bori s finančnimi problemi, s katerimi se nebi smela. Študiram iz osebnega zadovoljstva, hr želim čim več vedeti. Politično se udeležujem zato, ker mislim, da sem družbeno prizadet, a ne morem mirno gledati dogajanj okoli sebe. Trenutno me najbolj zanima, kdo bo novi predsednik IO, ker je od njega odvisen način in vsebina dela v prihodnje.

M. Ž., nemščina, angleščina 2. letnik, Ljubljana

Literatura me zanima, želim postati prevajalka, zato bom vpisala s slovenščino. Univerza je nekaliteta, zaradi izmožnih profesorjev. Tudi ti bi se morali učiti naprej, kot se razvija jezik ali literatura, ne pa, da ostajajo zaprašeni akademiki.

Milivoj Žanetič, 3. letnik metalurgije, Makarska

Študiram, da bi si pridobil znanje. Študij bi moral biti bolj specializiran, z več vajami in podrobnejšim obravnavanjem vsakega posameznega predmeta. Študentska organizacija bi morala biti drugače organizirana: na fakultetah se je sploh ne čuti. Vsak študent pričakuje od nje, da rešuje njegove probleme, konkretno: stanovanje, denar za študij, ato naj ne bo le politično telo.

Stane Vlaj, 4. lenik prava, Ljubljana

Premalo je učnega obja, predvsem asistentov. Pri nas je študentska organizacija dosti dosegla. Prav zato so mali nekateri profesorji prešli na modernejšo obliko predavanj. Poudarek mora biti na vajah. Ti tem so vodpovedalk študentje, ki so vaje memorirali, vendar mislimo njihovo pasivnost razbiti s tem, da jim pokazemo, kakšno vrednost ima tako praktično delo. Tribuna naj objavlja poročila s cele univerze, najvažnejše dogode, ki se tam pripetijo.

Marko Kokal, študent oboe na akademiji za dasbo, Jesenice

Problem je zaposlitev, čeprav zame ne, saj imam dodatni poklic: sa vodovodni instalater. Poučujem na glasbeni bli v Jesenicah, študij oboe me veseli.

Javno skrivnost pri-pravila Boris Cizej Milan Dekleva

izredni poslanik in opolnomočeni minister Kraljevine Jugoslavije pri vladi USA v Washingtonu. Ko je bil 1934 kot poslanik upokojen, je bil 1936 postavljen za honorarnega profesorja javnega prava na juridični fakulteti v Ljubljani. 1938 je predaval o občni teoriji o državi na pravni fakulteti v Zagrebu. bil 1938 imenovan za rednega profesorja za ustavno pravo in teorijo o državi na pravni fakulteti v Ljubljani in bil 1940—1941 dekan. Glavni predmet njegovega študija je ustavno-pravna veda in kolikor z njo v zvezi, pravna filozofija.

Njegovo obsežno literarno delo obsega knjige, razprave in članke ter ocene in poročila. Knjige: Das Recht der Abgeordneten auf Diäten (Wien u Leipzig 1913); Die parlamentarische Mitwirkung bei Staatsverträgen in Österreich (Wien u. Leipzig 1915); Pravo in revolucija (1920 Ljubljana); Država (Celje, MD 1927); Some Notions of the State and its international Phases (Washington 1931); A Treatise on the State (Baltimore 1933 — angl. dopolnjena predelava knjige Država).

Slovenski biografski leksikon Dne 5. decembra 1918 se je v knjižnici vladne palače vseučiliška komisija prvič sestala. Prisostvovali so tej zgodovinski prvi seji: dr. Grafenauer in dr. Poljanec kot zastopnika vlade, bogoslovni profesorji: dr. Janžič, dr. Zore in dr. Aleš Ušeničnik, profesorji: dr. Zmavec, dr. Debevec in dr. Kušar od društva slovenskih profesorjev, zastopnika društva »Pravnika dr. Danilo Mjaron in dr. Anton Svigel, zdravnik dr. Alostjiz Kraigher in dr. Ivan Orožen, ing. Pavlin, dr. Ivan Zolger ter docenta dr. M. Rostohar in doktor Fran Ramovš... od profesorjev in docentov pa prof. Grivec, Jesenko, Nahtigal, Ozvald, Pitamic, Plemelj, B. Zarnik...

Univerzitetni zbornik V IMENU NJEGOVEGA VELICANSTVA

PETRA I PO MILOSTI BOZI IN NARODNI VOLJI KRALJA SRBOV HRVATOV IN SLOVENCEV MI

ALEKSANDER PRESTOLONASLEDNIK, proglašamo in objavljamo vsem in vsakomur, da je začasno narodno predstavništvo, sklicano z ukazom z dne 26. februarja 1919 na dan 1. marca v prestolno mesto Beograd, v LVI redni seji dne 17. julija 1919 sklenilo ter da smo potrdili in potrjujemo ZAKON O UNIVERZI KRALJEVSTVA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, ki se glasi:

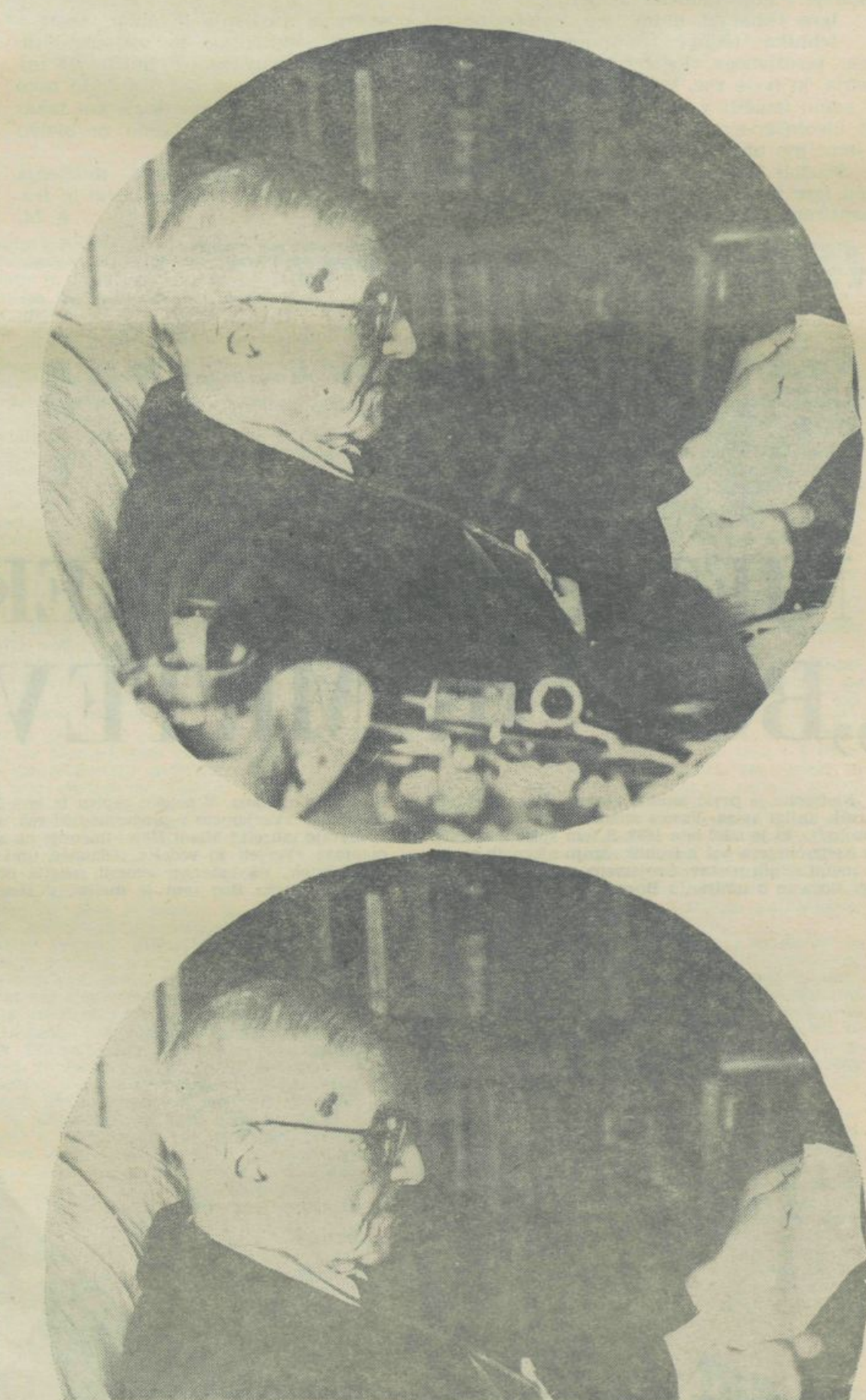
V Ljubljani se ustanavlja univerza kralje-stva Srbov, Hrvatov in Slovencev ki ima pet fakultet: teološko, pravoslovno, filozofsko, tehnično in medicinsko.

Pitamic je častni doktor univerze v Washingtonu, častni član filozofske akademije univerze v Georgetownu »America Bar Association« in društva za pravno filozofijo in sociologijo v Beogradu, član Inernacion, diplomatske akademije v Parizu, romunskega Instituta za administrativne vede, Ameriškega društva za internacion. pravo, Slovanškega instituta v Pragi in Masarykovega sociološkega društva. Leta 1928 je postal dopisni član Jugoslovanske akademije v Zagrebu, 10 let kasneje prvi član Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani...

Slovenski biografski leksikon zgodovina in dokumentacija.

Najpogumnejše človeško dejanje je upravljanje zgodovine. Imam emo samo pravo in večno zgodovino. Imam zgodovinska in nezgodovinska dejanja. Imam preteklost ali je ni. Zgodovina ne sme postati ideologija.

Naš prispevek je zapis k pozabljenim poglavjem zgodovine slovenske univerze. Vzklikam tudi Vam, Leonid Pitamic! Aleksander Zorn

Teksti, ki bodo objavljeni na prevodnih straneh TRIBUNE, bodo skušali »zajeti« določeno misel sodobne evropske filozofije in teorije, kar seveda pomeni, da bodo izpuščeni nekateri (morda ravno tako temeljni) zapisi novodobne kritične literature. Le na ta način lahko list izoblikuje (ohrani svojo tipičnost in kontinuiteto (in ne nazadnje »sprejemljivost«), namesto da vegetira v nekakšni lažni univerzalnosti, ki skuša zajeti vse: svet in (za)-vest v vseh možnih (in nemožnih) razsežnostih, horizontih in implikacijah. Kajti: tako ga še nikoli ni »zazrla«, kaj šele skusila.

Brez omejitve na določen miselni medij (ki je po eni strani izbran z ozirom na domačo kritično/teoretično publicistiko (ki se šele izoblikuje in zato potrebuje možnost svoje »vprostoritve«), kot tudi glede na nove impulze in izhodišča moderne evropske zavesti (ki »bi« bili lahko po nekem temeljnem premisleku »sprejemljivi« /učinkoviti tudi za naš prostor): pregledna in kolikor toliko zaključena SKUŠNJA in S/POZNANJE (kot eksistenčno do-živetje) nekega miselnega do/sežka nista možna, naj je ta še tako partikularna.

Gre nam torej za »urejeno« in pregledno razumevanje nekaterih novodobnih miselnih tokov. Zato bomo poleg lažje razumljivih-informativnih prevodov (dialog, intervju, interpretacija) objavljali tudi nekatere težje dostopne-zahtevnejše, a temu primerno krajše originalne tekste.

Z današnjo številko odpiramo poseben, za sodobno misel izredno pomemben prostor Nietzschejeve filozofije, in sicer z dvema interpretacijama njegovega fragmentarnega mišljenja: Deleuzovo in Heideggrovo. Prvo iz teksta NIETZSCHE ET LA PHILOSOPHIE, drugo iz HOLZWEGE. Da o pomembnosti Heideggrovega sestopa v Nietzschejevo filozofijo ni potrebno govoriti, je razumljivo, saj nam je njegov način mišljenja še posebej blizu. Manj znan pa je opus francoskega filozofa Gillesa Deleuza, za katerega pravi Henri Lefebvre v La Quinzaine littéraire, da skupaj z deli Kostasa Axelosa zaznamuje konec miselne epohe, ki ji med drugim pripada tudi sodobni strukturalizem, na čelu z J. Derridajem in Ph. Sollersom. Osnovna razlika med Heideggrovo in Deleuzovo reinterpretacijo Nietzscheja¹ je v tem, da ga prvi še vedno razumeva v kontekstu metafizičnega mišljenja, medtem ko za Deleuza (kot za Axelosa) Nietzsche ni več metafizični mislec. Nietzsche odpira dve dimenziji sodobnega mišljenja, dva horizonta, v katerima se sprošča misel današnjega: »zdajšnjega« sveta: horizont TEHNIKE in horizont IGRÉ. Po inauguraciji igre kot filozofskega problema², igre ki metaforično zaznamuje konec klasične³ metafizike, ki briše (izbris kot ohranitev: briseur comme/als Aufhebung) absoluten smisel, nihilizem in humanizem XX. stoletja, je potrebno radikalno spregovoriti o njenem izvoru. Treba je torej ponovno in generalno premisliti in izreči fragmentarno Nietzschejevo misel in njene implikacije v novodobnem mišljenju:

igro (phaidia, ludus, jeu, Spiel) znotraj poetičnega mišljenja in/potemtakem tehniko (techné, technique, Technik) znotraj sistematičnega in sistematičnega, pozitivnega, logično-kategorialnega, metafizičnega (znanstveno/tehničnega) mišljenja, ki hoče vse, kar je (vse bivajoče) izračunati v santa casa der Logik in tako bit samo izničiti v bistveni, temeljni Nezavesti brezkonfliktne družbe, ki je kot taka: kot ideološko-ekonomski in politično-znanstveni Establishment bistveno ne/bistvo in temeljno brez(d)no.

Skušali bomo torej zajeti obe nakazani/označeni sledi evropskega mišljenja (sled igre in sled tehnike) ter njun temeljni novodobni IZVOR: fragmentarno in fragmentirano Nietzschejevo misel.

A. M.

¹ Présentation de Sacher Masoch 1967. — Spinoza et le problème de l'expression 1969 (Ed. de Minuit) Empirisme et subjectivité 1953. — Nietzsche et la philosophie 1962. — La philosophie critique de Kant 1963. — Marcel Proust et les signes 1964. — Le bergsonisme 1966. — Différence et répétition 1969 (P. U. F. Ed.) in: LOGIQUE du SENS 1969

² Heidegger je svojo misel o Nietzscheju radikalno razvil v NIETZSCHE B. I. II. Slovenski prevod temeljnega dela tega teksta z naslovom EVROPSKI NIHILIZEM bo v kratkem objavljen pri založbi DZS ali pa v novi teoretični zbirki MK »Tokovje«.

³ O filozofski razsežnosti igre je bilo napisanih več temeljnih del: od Heideggro preko Grossa, Heidemanna, Kujame, Rahnerja, Haigisa, Finka, Jüngerja, Buytendijka, Scheuerla, Gadamerja, Ballyja, do Heidemannove, Axelosa, Benvenista, Calloisa, Ehrmanna itd.

⁴ Moderna metafizika kot znanstveno/tehnično raziskovanje ostaja še vedno tu, z in nad nami: kot quasi Totalwissen in quasi Totalkennen, kot Totalni Machtwillen in absolutna Wille zur Macht, se pravi kot quasi Denken des Denkens in quasi Innerkeit des Inern.

I

MARTIN HEIDEGGER

NIETZSCHEJEV REK „BOG JE MRTEV“

Nietzsche je prvič izrekel stavek »Bog je mrtev« v tretji knjigi spisa »Vesela znanost« (Fröhliche Wissenschaft), ki je izšel leta 1882. S tem spisom se začne Nietzschejeva pot k izoblikovanju njegovih osnovnih metafizičnih postav. Svojevrsna misel o smrti nekega Boga in o umiranju Bogov je bila že mlademu

Nietzscheju znana. V nekem zapisu iz leta 1870 piše Nietzsche: »Verjamem v pragermanski rek: vsi Bogovi morajo umreti.« Mladi Hegel imenuje na zaključku razprave »Verjeti in vedeti« (Glauben und Wissen) ta »občutek«, na katerem temelji religija novega časa — občutek: Bog sam je mrtev... Hegelov rek

pomeni nekaj drugega kot Nietzschejev. Vendar obstaja med obema bistvena povezanost, ki se skriva v bistvu vse metafizike. Ta od Plutarha prevzeti stavek Pascala »Le grand Pan est mort« (Pensées, 695) spada v isti miselni okvir, kljub temu, da je uporabljen iz nasprotnih razlogov. Najprej si oglejmo celotno besedilo odstavka št. 125 iz spisa »Vesela znanost«. Odstavek je poimenovan: »Der tolle Mensch« — Razkačeni človek — in se glasi:

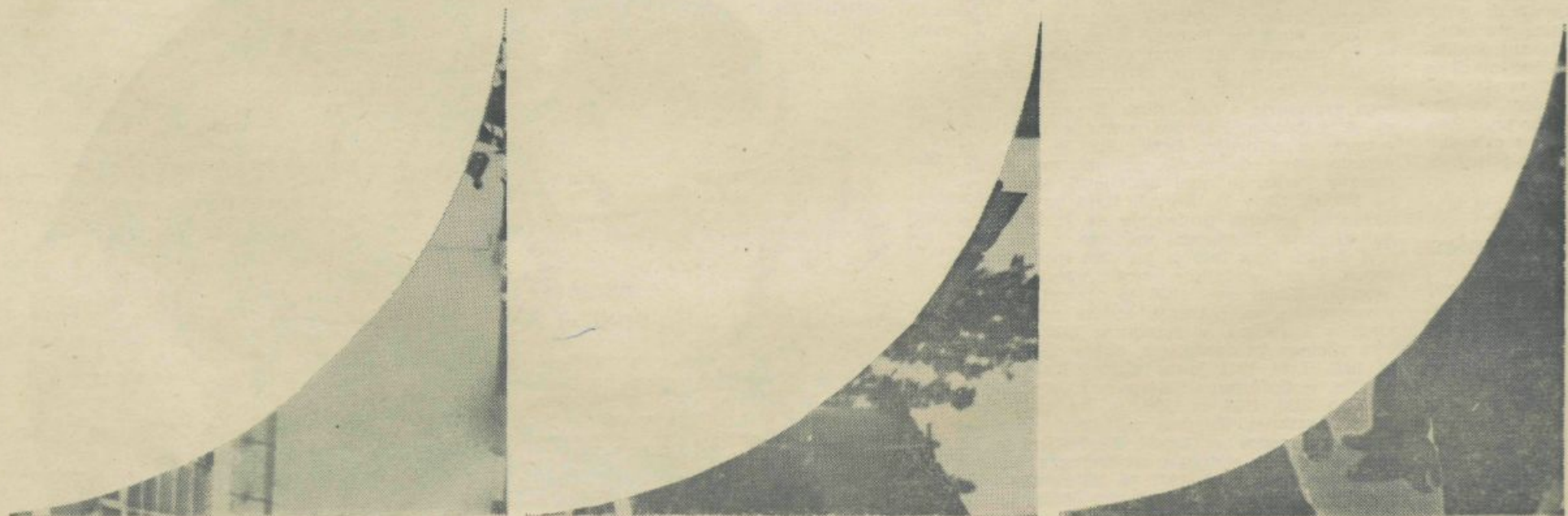
»Razkačeni človek. — Ali ste slišali govorice o tistem razkačenem človeku, ki si je prižgal v popoldnevu svetilko in tekkel na trg ter neprestano kričal: »Iščem Boga! Iščem Boga!« — Ker je stalo tam dosti takih ljudi, ki niso verjeli v Boga, se je precej osmešil. Ali se je izgubil, je rekel nekdo? Ali je zgrešil pot kot majhni otroci? Je rekel drugi. Ali se je vkrčal na ladjo? Emigriral? Tako so se smejali in kričali vse vprek. Razkačeni človek je skočil med nje in jih prebodel s svojim prodornim pogledom. Kam je šel Bog? je kričal, to vam hočem povedati! Mi smo ga ubili — vi in jaz! Mi vsi smo njegovi morilci! Ampak kako smo to naredili? Kako smo lahko izpili celotno morje? Kdo nam je dal gobo, da smo lahko izbrisali ves horizont? Kaj smo storili, ko smo razločili ta svet od njegovega sonca? Kam se sedaj premika? Kam se premikamo mi sedaj? Stran od vseh sonc? Ali se ne potapljam neprenehoma? Nazaj, od strani, naprej, na vse strani? Ali še obstaja zgoraj in spodaj? Ali ne blodimo okoli kot skozi neskončno ničnost? Ali se nas ne dotika diš neprostopnosti? Ali ni postalo hladneje? Ali ne prihaja zmerom samo noč in še več noči? Se vam ne zdi, da moramo prižgati svetilke v popoldnevu? Ali še ničesar ne slišimo o trušcu pokopališčnikov, ki pokopavajo Boga? Ali še ne vohamo ničesar o božanski trohobi? — Tudi Bogovi segnjejo! Bog je mrtev! Bog bo ostal mrtev! In mi vsi smo ga ubili! Kako bi se tolažili, mi ubijalci vseh ubijalcev? Najsvetejše in najmočnejše, kar je svet do sedaj imel, je izkrvavelo pod našimi noži — kdo nas bo očistil te Krvi? Kakšne praznike pokore, kakšne svete igre bomo morali iznajti? Ali ni veličina tega dejanja prevelika za nas? Ali ne bomo morali postati sami Bogovi, da bomo lahko postali dostojni Bogov? Nikoli ni še obstajalo večjega dejanja — in kdor koli se bo rodil za nami, bo spadal zaradi tega dejanja v višjo zgodovino, kot je bila vsa dosedanja zgodovina!«

— Tukaj je umolknil razjarjeni človek ter ponovno pogledal svoje poslušalce: tudi oni so molčali in ga odušeno gledali. Končno je vrgel svojo svetilko na tla, tako da se je razbila in ugasnila. »Prihajam pregodaj, je rekel potem, ni še prišel moj čas. Ta velikanski dogodek je še na poti, še potuje — ni še prišel do človeških ušes. Strela in grom rabijo čas, svetloba ozvevdja potrebuje čas, dejanja potrebujejo čas tudi potem, ko so že storjena, da jih kdo vidi ter sliši. To dejanje jim je še zmerom bolj oddaljeno kot vse ozvevdje — in vendar so ga storili sami!«

Pripovedovali so tudi, da se je vrnil razjarjeni človek še istega dne v različne cerkve in zapel tam svoj Requiem aeternam deo. Ko so ga vrgli čez prag in ga izpraševali, je odvrnil zmerom samo to: »Kaj pa so še te cerkve, če niso nič drugega kot rakve in grobovi Boga?« Štiri leta pozneje (1886) je Nietzsche dodal štirim knjigam »Vesela znanost« peto, ki nosi naslov »Mi neustrašljivi« (Wir Furcht — losen). Prvi del knjige (aforizem 343) je poimenovan: »V čem je naša veselost« (Was es mit unserer Heiterkeit auf sich hat). Odstavek se začne: »Največji novejši dogodek — Bog je mrtev, izguba vere v krščanskega Boga — začneja polagoma metati svoje sence čez Evropo.« Iz tega stavka je razvidno, da misli Nietzsche z rekom o smrti Boga, krščanskega Boga. Vendar uporablja Nietzsche v svoji filozofiji imeni Bog in krščanski Bog za poimenovanje nadzemeljskega sveta. Bog je ime za področje idej ter idealov. To področje nadzemeljskega se uporablja od Platona naprej, natančneje od poznoгрške razlage Platonove filozofije kot resnični in edino obstoječi svet.

Izrek »Bog je mrtev« pomeni: nadzemeljski svet je brez dejstveno moči. Ta moč ne daje nobenega življenja. Metafizika, to se pravi zahodna filozofija, razumljena po Nietzscheju kot platonizem, je končana. Nietzsche vidi v svoji lastni filozofiji preiščevanje, usmerjeno proti metafiziki, to se pri njem pravi proti platonizmu.

Izrek »Bog je mrtev« vsebuje tudi ugotovitev, da se ta ničnost razširja. Ničnost pomeni tukaj: odsotnost povezave sveta z nadzemeljskim. Nihilizem, ta najstrašnejši vseh gostov, stoji pred vrati. Nihilizem je zgodovinsko gibanje in ne katerikoli ter po komerkoli zastopani nauk in svetovni nazor. Nihilizem premika zgodovino z nekim komaj spoznanim

osnovnim dogajanjem v usodnosti zahodnih narodov. Nihilizem potem tudi ni samo zgodovinski pojav zraven drugih, ne samo duhovna struja, ki se pojavlja zraven drugih kot recimo zraven krščanstva ali zraven humanizma ter zraven razsvetljenosti v sklopu zahodne zgodovine.

Nihilizem je, zamišljen v svojem bistvu, osnovno gibalno zgodovine zahodnega sveta. Ta razkazuje tako velike značilnosti propadanja, da se v nadaljnjem razširjevanju lahko konča samo v svetovni katastrofi. Nihilizem je svetovno-zgodovinsko gibanje, ki zaobsega vse narode sveta nove ere. Nihilizem ni prisoten samo tam, kjer ne verujejo v krščanskega Boga ali kjer se borijo proti njemu ali kjer je prisoten samo svobodomiselnim ateizem.

V izreku 'Bog je mrtev' pomeni ime Bog predvsem nadzemski svet idealov, ki vsebuje cilj za zemeljsko življenje, za življenje vsakega posameznika, ki ga tako od zunaj v nekem smislu določa. Nevarnost v smislu odpadnosti od krščanske veroizpovedi zato nikoli ni bistvo in vzrok, temveč vedno samo posledica nihilizma; kajti lahko bi krščanstvo predstavljalo samo tudi posledico in izoblikovanje nihilizma.

V zapiskih iz leta 1887 postavlja Nietzsche vprašanje: »Kaj pomeni nihilizem?« On odgovarja: »Da se najvišje vrednote razvrednotijo.«

Sodeč po zapisku si Nietzsche predstavlja nihilizem kot zgodovinsko dogajanje. To dogajanje razlaga kot razvrednotenje vseh dosedanjih vrednot. Bog, nadzemski svet kot resnično bivajoči in vse določujoči svet, ideali in ideje, cilji in vzroki, ki določajo in vsebujejo vse obstajajoče ter človeško življenje posebno, vse to nam je tukaj predstavljeno v smislu višjih vrednot.

Vendar za Nietzscheja nihilizem ni samo dekadenca, temveč tudi osnovno gibalno zapadne zgodovine in predvsem zakonitost te zgodovine. Zaradi tega Nietzsche posebno pri svojih premišljevanjih o nihilizmu ne poudarja poteka razvrednotenja najvišjih vrednot v historičnem smislu in tudi ne sklepa ter ne izračunava propada zahodnega sveta, temveč obravnava nihilizem kot »notranjo logiko« zapadne zgodovine.

Vendar je Nietzsche hkrati tudi naklonjen nihilizmu v smislu »prevrednotenja vseh dosedanjih vrednot«. Zato ostane nihilizem zmerom dvorezen. Dvorezo v tem smislu je tudi to, kar navaja Nietzsche kot predstopnjo nihilizma, namreč pesimizem.

Namig na različne stopnje in razlage nihilizma nakaže, da je nihilizem po Nietzschejevi razlagi povsod zgodovina, kjer povprašuje po vrednotah, po zasnovi vrednot, po razvrednotenju vrednot, po prevrednotenju vrednot, po novi postavi vrednot in končno po drugačnem ocenjevanju pri postavljanju principa vseh vrednot. Najvišje cilje, vzroke, principe bitnosti, ideale in nadzemskost, Boga in Bogove — vse to pojmuje kot vrednote. Vendar bomo Nietzschejev pojem nihilizma šele takrat zajeli v zadostni obliki, ko bomo vedeli, kaj ima Nietzsche za vrednoto.

V nekem zapisku — 1887—88 — Nietzsche določa vrednoto: »Zorni kot vrednote je zorni kot, ki omogoča pogoje za stopnjevanje in ohranjanje življenja glede na kompleksno tvorbo relativno trajajočega življenja.«

Nietzsche ima za bivajoče osnovni gib vsega resničnega, to se pravi, v širšem smislu, celotno bitnost. On vidi v tem tisto, kar določa bitnost v svoji esenci kot 'Voljo po moči'. 'Volja po moči' je tako osnovna poteza življenja; Volja po moči, bivajoče, življenje in bitnost pomenijo v Nietzschejevem smislu eno in isto. Volja po moči je vzrok in nujnost postavljanja vrednot in izvor možnosti za spoštovanje vrednot. Zato Nietzsche pravi: »Vrednote in njih spremembe so v odnosu z močjo tistega, ki jih postavlja.«

Volja po moči pa je kot princip nove postave vrednot v odnosu do dosedanjih vrednot hkrati tudi princip prevrednotenja vseh dosedanjih vrednot. Zato ker so vladale dosedanje najvišje vrednote zemeljskemu iz višine nadzemskega in ker je sestavina te vladavine metafizika, tako se potem z novim principom prevrednotenja vseh vrednot prevrednoti tudi metafizika. Nietzsche vidi v tej preobrnitvi premaganje metafizike.

Ce pa Nietzsche ima nihilizem za zakonitost v zgodovini razvrednotenja vseh dosedanjih najvišjih vrednot in pojmuje razvrednotenje v smislu prevrednotenja vseh vrednot, temelji nihilizem po njegovi predstavi v vladavini in razpadanju vrednot in s tem v možnosti postavljanja novih vrednot. Zato se da Nietzschejev pojem nihilizma in reka 'Bog je mrtev' dovolj jasno razložiti šele iz bistva volje po moči.

Kaj pomeni v Nietzschejevem smislu volja po moči, ne bomo nikoli razumeli iz kakšne ljudske predstave o hotenju in moči, temveč samo z metafizičnim premišljevanjem, kar je hkrati celotna metafizika zahodne zgodovine.

Nietzsche omenja prvič 'Voljo po moči' v delu 'Tako je govoril Zaratustra': »Kjer sem našel življenjskost, tam sem našel voljo po moči; in še v volji služabnika sem našel voljo biti gospodar.«

Zato Nietzsche lahko trdi: »Hoteti nasploh pomeni hoteti-postati-močnejši, hoteti se okrepiti...«

Bistvo volje po moči je kot bistvo volje osnovna poteza vsega resničnega. Nietzsche pravi: »Volja po moči je najbolj notranje bistvo bitnosti.« Volja po moči je v svojem bistvu volja, ki postavlja vrednote. Ustvarjanje možnosti za voljo, iz katere se volja po moči osvobodi do same sebe, je za Nietzscheja bistvo umetnosti. Umetnost je bistvo vsega hotečega, ki odpira nove perspektive ter jih dosega. »Umetnina je tam, kjer se pojavi brez umetnika, in tudi tam, kjer je umetnik, kolikor je samo predstopnja umetnine. Svet kot sam rojeni unotvor...« Nietzsche je izrazil prvi stavek o vrednotah metafizike volje po moči še v drugi obliki: »Mi imamo umetnost zato, da se ne bomo pogubili v resnici.« V osnovni postavi metafizike volje po moči, kot smo jo prej omenili, sta mišljeni umetnost in resnica kot prvi tvorbi uporabljanja volje po moči pri človeku.

Ker temelji teženja po vrednotah v metafiziki volje po moči, je Nietzschejeva razlaga nihilizma kot dogajanja v razvrednotenju najvišjih vrednot in prevrednotenju vseh vrednot metafizična, in sicer v smislu metafizike volje po moči. Kolikor pa razume Nietzsche svoje lastno premišljevanje, nauk o volji po moči kot 'princip novih postav vrednot', toliko ne pojmuje nihilizma samo negativno kot razvrednotenje najvišjih vrednot, temveč hkrati pozitivno — kot premagovanje nihilizma.

S spoznanjem 'Bog je mrtev', se začneja tudi spoznanje o radikalnem prevrednotenju vseh dosedanjih najvišjih vrednot. Človek sam preide po takem spoznanju v drugo zgodovino, ki je višja, ker je v njej princip vseh postavljenih vrednot, volja po moči, prav zaradi resničnosti resničnega, kot bitnost vsega bitnega preizkušen ter prevzet. Samozavest, na kateri temelji sodobno človeštvo, uresniči s tem svoj zadnji korak. Želi samo sebe kot vršilca brezpogojne volje po moči. Nihilizem, to se pravi razvrednotenje najvišjih vrednot, je s tem premagan. Tisto človeštvo, ki si želi svojo lastno človečnost kot voljo po moči ter spozna to človečnost kot sebi pripadajočo in z voljo po moči v celoti določeno resničnost, bo odvisno od bistva človeške oblike, ki se bo razvila po sedanjem človeštvu. Ime za tako obliko človečanstva, ki se bo dvignilo nad sedanjim človeški rod, je 'Nadžlovek' — Uebermensch —. Pod tem ne razume Nietzsche katerikoli osamljen primer človeka, v katerem so povečane ter stopnjevane sposobnosti in namen običajno znanega človeka v ogromnost. »Nadžlovek tudi ni vrsta ljudi, ki bi po vplivu Nietzschejeve filozofije na življenje šele nastala...« Pojem 'Nadžlovek' vsebuje bistvo človeštva, ki začneja prehajati kot sodobno bitje v življenjsko popolnost svoje dobe. 'Nadžlovek' je človek, ki ga določa volja po moči in resničnost.

Bistvo Nadčloveka ni nobena svoboščina za besnost neke samovoljnosti. Bistvo Nadčloveka je v biti

sami zasidrani zakon dolge vrste najvišjih samopremagovanj, ki šele usposobijo človeka za bitnost; to pripada kot bitnost biti, kjer ta bit kot volja po moči izraža bistvo svoje volje, in postane zaradi tega že epoha, in to zadnja epoha metafizike.

Tako je nadzemski vzrok nadzemskega sveta, mišljen kot dejstvenoča resničnost vsega resničnega, postal neresničen. To je metafizični smisel metafizično mišljenega reka 'Bog je mrtev'.

Ubijanje Boga pomeni odstranitev obstajajočega nadzemskega sveta po človeku. Ubijanje pomeni dogajanje, v katerem se bitnost sama na sebi ne uničuje, vendar pa se v svojem bistvu spremeni. V tem dogajanju pa se predvsem spremeni tudi človek; ta bo odstranjeval bitnost v smislu bitnosti same na sebi. Prehod človeka v subjektivnost spremeni bitnost v predmet. Predmetnost pa je tisto, kar je s pomočjo predstavljanja bilo zaustavljeno. Odstranitev bitnosti same na sebi, torej ubijanje Boga, se vrši v zagotavljanju obstanka, pri čemer se človek oskrbi z gmotnimi, telesnimi, duševnimi ter duhovnimi zalogami; to zaradi svoje varnosti, ki si želi vladanje nad bitnostjo kot možno predmetnostjo, da bi s tem lahko ustregel biti bitnosti, torej volji po moči.

Zagotavljanje kot priskrbovanje varnosti pa temelji v postavljanju vrednot. Postavljanju vrednot pa je podvržena bitnost sama na sebi, ki je tudu uničila bitnost v sebi. Ta zadnji udarec pri ubijanju Boga napravi metafizika, ki zaradi volje po moči zaploči premišljevanje v smislu premišljevanja v vrednotah. Vendar Nietzsche sam ne pozna, kaj pomeni ta zadnji udarec, pri katerem je bila bit znižana k čisti vrednoti. Nietzsche sam pa pravi: »Mi vsi smo nje-govi morilci! — Vi in jaz!« Gotovo, potemtako smatra Nietzsche tudi metafiziko volje po moči za nihilizem. Vsekakor; vendar pomeni za Nietzscheja to samo da metafizika kot nasprotno gibanje v smislu prevrednotenja vseh dosedanjih vrednot najostreje in tudi dokončno izvrši prej omenjeno 'razvrednotenje vseh dosedanjih najvišjih vrednot'.

Ce torej temelji bistvo nihilizma v zgodovini, če pri pojavi bitnosti same na sebi izostane v celoti resnica biti, in če potemtako bit sama na sebi in njena resnica ničesar ne pomenita, potem je metafizika kot zgodovina resnice bitnosti same na sebi v svojem bistvu nihilizem. V smislu usode biti, pomeni nihili nihilizma, da biti ni. Bitnost ne preide v svetlobo svoje-ga lastnega bistva. V pojavnosti bitnostnega samega na sebi se bit sama ne prikaže. Resnica biti odpade, ostane pozabljena.

Metafizika je epoha zgodovine biti same. V bistvu zgodovine pa je metafizika nihilizem. Ce pa opozarja ničnost, kakor že koli, na bit, potem bi lahko nakazala bitno-zgodovinska določljivost nihilizma področje, v katerem se lahko izkusi bistvo nihilizma, da potem lahko nastane nekaj premišljenega, kar spet lahko prevzame naš spomin. Ime nihilizem pomeni, da je v tem, kar nam izpove, bistveno prisotna ničnost. Nihilizem pomeni — da je vse v kateremkoli pogledu Nič. Vse pomeni bitnost v celoti. Ampak bitnost je nastala iz biti, karkoli naj že pomeni in karkoli že je. Kajti bit sama je bit v svoji resnici, in ta resnica pripada biti.

Prevedel in sestavil W. H.

Iz knjige: Martin Heidegger 'Holzwege'

Prihodnjič: GILLES DELEUZE

lepe je,
če se govori za dom in poje,
ampak pravim jaz:
še lepše pa je,
če gre vsak na delo svoje!
(narodna)

milan osrajnik' kaj vem

vem samo
da je prah in rež
valjal svetlobo kvadrata
do mojega prostora
in jo razpustil

trije gibi

vrigel te bom z
roko naprej pod
kolo avtomobila in
zazidal v piramido
da te bodo rastle
kosti onstran
bom držal tvoje oko

trenutek levega očesa

pogoltnil sem pljunek
piva in ji rekel ljubim
te kot sto hudičev ona pa
je hotela jesti kalamare srkala
je dim iz drave in rekla da
sta adriana in republika lepa
otročiča potem je šla scat v
emona in je pol ure ni
bilo ob meni zagrabil sem jo za
roko in jo vrgel z nebotičnika
tako da je padla na sredino
titove in so bili možgani čisto
narazen potem so tri ure čistili
cesto jaz pa sem sedel za mizo
ob oknu pil čaj in gledal na grad
ampak ona takrat ni več govorila
o adriani zalivala se je z rumom in se
smejala ljudem ki so bili tako majhni

uroš kalčič

spet na rodni zemlji

Prišla si k meni
v zimi devetindeset
in mi rekla:
kitajc brez jaje
vosek mi je kapljaj
s čela na predpražnik
bile so volitve in
zagrebli smo mamu
Bilo mi je nerodno
ko mi je dnevnik pogledal
ven iz hlač in
zaklel sem se da se bom
še to zimo obrnil
Teško je bilo zunaj -26
v sobnem pepelniku strdki
tromboza

pokazala si mi rdeče vložke
zakurila sva peč
dunja
menjal sem način izgovarjanja črke v
lotila sva se Ghrotha in sina

Draga mama Tončka spet
abortira
urinira
onanira
sortira
Draga mama voda zmrzuje
kotel je počil v petek
drobnarije bom pa kar pustil

Bil sem prav posebno mozoljav
tiste pomladi
ko je prišla videl sem jo nago
potem pa se je vse podrlo
šel bi raje v šentjakobsko
a bilo je vsak petek
kaj narobe
imel sem prekratke lase
vozil sem prestar bicikel
Spomladi sva se zapirala
v paviljon pri Seti
jedla moldavske češnje
bilo je že dvestotič
ko sva skupaj spala

M. me je še vedno izsiljeval
imel je pištolo
jaz pa ne
bila sva prijatelja do 55
potem sva šla štopat do Portoroža
Baja pa je bila že razdevidena
Janija so starši porezali ker
so židje
kupili so si kakaduja pa so bili
takoj važni
da jim ga je organ
zaplenil toplo poletje

Potem je prišla ona in
mi rekla da je najboljši
slovenski pesnik še
vedno Bob Dylan

Mislil sem da bom
izkašljaj srce pljuča
jetra falos
Potem pa si prišla ti Rozi
rekla da sem kitajc brez jaje
in mi nasula aspirina
v čaj

božidar bagola

igriva grozitev

franciju križniku

bela črta merilo vesti
nevarno ostrižena beseda
ne smem pogledati v oči

ropar razmetanih kosti
ne umivati rok pred jedjo

znotraj izžrt
zaprt od zunaj
vprašaj neme bolečine
kdo doume solzni smeh
meh s katerim računajo
sol s katero modrujejo
kri katero uživajo

osvobojeni z govoricu
pričevavci s plamenico
iz srede preži oskubena miš

toplota izlzanega stola
stroj z nedokončanim stavkom
tretje poglavje knjige kraljev
premišljevanje o mističnem telesu

nobena barva ne zadošča
igravec brez moči

čemu brskati po pepelu
hudičev sin hudič hudičev
z razklano glavo raztajam led
zemlja se bohota

svari
reže
v dojko zarinjen votel zob
z obraza pometen smehlja

vedno strahopeten pred seboj
neslani poizkus tuljenja
spominj izvirnega teženja

izrabljene sanje sem razbil
prosečega očeta zaklal
pijano mater napodil
brata prodal za šalo

užitek pregriznjene ledvice
vice edino pravične vice

lili zavrnik

vse bi dal za dan
namenjen meni
tebi v tolažbo

ifigenija zagoričnik

napol v strahu
napol v nedelji

DEŽ PO DNEVU PO SONCU NOČ

pokončani romeo v sivem
črnomodri diamant
telesa drugo čez drugo
to je zalega

trenutek brez imena bodi ali bodi z njim
moje ime je gogo
gledata me dve nuni nunasto
krivina
to je gogo pri branju

PREKRIZANA SOFIJINA LETA

želi si besede in smrti
z zaprtima očesoma šumi mornarsko pesem
zakaj ne gleda v sonce ko poje
zakaj je neizrazito tiho

očesna serije
žena ki se spominja
v križanih kvadratih je neizrazito kar se ne izraža

HIDEU HIDEVARI IZ POSVETILA TRIPTIH DESNA STRAN

te banane so slastne hideo hidevara
ali so resnične banane ali so samo olupki

kaj obleče marija quelquefois ko je hladno
ne misli da ni če skriješ
lentement je tako ali tako to kar je
zapravljanje časa
če je ženski spol potem pa že
z nikalnico začenjamo

v obdobju ki raste se sprašuje
ali je čas usmerjen
ali je kaj ob času občasnega

ikarus v florijanovem vrtu
ponovitev smrtonosnega padca

grozi in si puli lase
bela krava je na videz plešasta
ko veter zija vanj
ko prst steza lovke v njegove diani
da se tujec obesi na ped zemlje ob sončnem zahodu

DILEMA

tu so bili iz zemuna
poučujem nič ko sem direktor

delavci so se najprej štirinajst dni šalili
vajen knjig ni za delo
delavci so se potem tri dni čudili
vajen knjig je lepše oblečen
ni vajen ni za rabo
latinščina analiza
kadar se rabi je dobro

da spoznaš proces dela
vsi smo potrebni
ne marajo smeti odvažat za boljše plače
gore smeti
delajte sproti
da boste kaj imeli
meni čez dvajset let ne bo nič koristilo
torej dvanaest stavkov o včerajšnji nedelji

DIMANCEH D'HIERE

podoba iz otroštva
nedokončana zgodba
cankar suhe hruške
domača vzgoja med brati in sestrami
telo mu živi od zraka
varuje ga varuh mejni
v ciklusu vojne je človek ali vedro
gogo iz ZnS in svete strogosti

OB 50-LETNICI

ČESTITAJO

UNIVERZI V LJUBLJANI

SKUPŠČINA OBČINE LJUBLJANA – BEŽIGRAD
SKUPŠČINA OBČINE LJUBLJANA – CENTER
SKUPŠČINA OBČINE LJUBLJANA – MOSTE-POLJE
SKUPŠČINA OBČINE LJUBLJANA – ŠIŠKA
SKUPŠČINA OBČINE LJUBLJANA – VIČ-RUDNIK
IN SKUPŠČINA MESTA LJUBLJANE

SKUPŠČINA OBČINE MURSKA SOBOTA

ČESTITA

UNIVERZI V LJUBLJANI

OB 50-LETNICI

COMMERCE

ZASTOPSTVO INOZEMSKIH TVRDK

VERTRETUNG AUSLÄNDISCHER FIRMEN

LJUBLJANA,

REPRESENTATIVES OF FOREIGN FIRM

Tel. 313 768
TELEX 31-282

TITOVA CESTA 57, 81

COMMERCE LJUBLJANA

Zastopamo priznane tuje tvrdke, ki oskrbujejo našo kemično, tekstilno, papirno, gradbeno in druge industrije s surovinami, stroji in orodji ter kmetijstvo z zaščitnimi sredstvi za rastlinstvo in gnojili. Spremljevalne dejavnosti (servisne, tehnično-posvetovalne in druge službe) zaokrožajo našo dejavnost.

TURISTIČNO IN AVTOBUSNO PODJETJE LJUBLJANA

Generalna direkcija: LJUBLJANA, Dvoržakova 11
Tel.: 313-226, 323-466, 312-123

Poslovalnice:

Beograd, Bled, Budva, Brnik, Celje, Crikvenica, Dubrovnik, Hercegnovi, Izola, Jesenice, Koper, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Niš, Novo mesto, Novi Sad, Opatija, Podgora, Portorož, Postojna, Poreč, Pula, Rabac, Rovinj, Sežana, Sisak, Skopje, Split, Subotica, Vrsar, Vršac, Zadar, Zagreb.

Poslovalnice na mednarodnih mejnih prehodih:

Fernetiči (Sežana), Gradina (Dimitrovgrad), Kozina, Korensko sedlo, Ljubelj, Lazaret (Ankaran), Šentilj, Škofije, Vatin (Vršac).

Kompas garni hotel Bled — Kompas garni hotel Ljubelj — Kompas hotel Dubrovnik — Kompas motel Kranjska gora — Hotel »Panorama« Ljubelj — Restavracija »Ljubelj« Ljubelj — Gojitveno lovišče Petrovci

Žičnica »Zelenica« Ljubelj

Rent-a-car

Koteks Tabus

IMPORT - EXPORT

Tel. centrala 323-241, gen. dir.: 311-353
Brzjav: KOTO, Ljubljana
Teleprinter: 31-298, p. p.: 415

PREDMET POSLOVANJA PODJETJA
JE TRGOVANJE NA DEBELO, IMPORT-EXPORT

Surovine in predelane kože, vse vrste usnja, usnjena galanterija in konfekcija, umetno usnje, ščetine, volna, dlaka, gumirana žima, krzna, kožni in usnjeni odpadki, industrijske maščobe, strojila, pomožna sredstva za usnjarsko in čevljarstvo industrijo, opremo za klavnice in obrate mesne predelave.

ZASTOPSTVO INOZEMSKIH FIRM

Obiščite našo trgovino visoke mode »BOUTIQUE« v poslovni stavbi, Miklošičeva 5.

LEK LJUBLJANA

CELOVSKA CESTA 135

TOVARNA FARMACEVTSKIH IN KEMIČNIH IZDELKOV

POB 37 • Telegrami: LEK Ljubljana • Telex YU LEK 31171
Telefon: št. št. 55-152
Ziro račun št. 901-1327/A pri SDK v Ljubljani

ČESTITA

UNIVERZI V LJUBLJANI

OB 50-LETNICI

Študentska revija 1948

Slika slovenske matere

»Ko nam je Oton Župančič podaril »Veroniko Deseniško«, smo vedeli, da nam je dal sliko slovenske žene in matere...«

Grdi slavisti

»Med vsemi slavisti jih je bilo le deset pripravljenih sodelovati pri literarnem krožku. Vsi ostali so bodisi zaradi preozke zaverovanosti v svoje individualno delo bodisi zaradi komodnosti in nezanimanja mirno šli preko literarnega krožka...«

Študentski list 1949

ŠE danes ali ŽE danes?

»Ceprav smo material študirali, nekateri člani mladinske organizacije še danes ne pojmujejo dovolj vsebine organizacije Ljudske mladine, njene velike vloge in perspektive...«

S partijskega posvetovanja

»Ljubljanska univerza je ustanova, kjer so... široko odprta vrata malomeščanskim vplivom in tendencam.«

O slabih namenih

»Agitacija za delovne akcije se je začela takoj ob pričetku letnega semestra... Precejšnje težave so bile z mobilizacijo v (našeste oddelke), kjer so se nekateri poedinci skušali z raznimi izgovori umakniti delu... To je jasen dokaz, da so stopili nekateri v novo organizacijo LSM-a zgolj iz špekulativnih namenov...«

O zvezi mladih kulturnih delavcev

»ZMKDS bo stremela za tem, da se širi in ustvarja visoko idejna, napredna in izrazno dognana umetnost in kultura... Vsakogar mora navdajati radost novega človeka, skromnost in vztrajnost, nesebičnost in plemenitost v novi družbi...
... Ni lahek poklic pesnika in pisatelja...«

Iz obletnice v obletnico do dvajsetletnice

»Študentski list«, glasilo LM celotne univerze, svojemu poslanstvu ne more odgovorjati v celoti... Vsak, četudi površen čitatelj, bo opazil, da večji del sodelujejo samo štiri fakultete: filozofska, ekonomska, medicinska in VPS...«

Tribuna 1959

»Požrl bi karkoli, samo da bi si poplaknil spomin na Osrednjo študentsko menzo — in je nekomu požrl indeks.«

Danes nekdo drug požre precej tekočine, da poplakne misel na postani indeks v predalu.

Tribuna 1963

Fakulteta je

»sola, ki celo malomeščane prevzgaja v akademske državljane.«

Izjava nekega študenta: »Raje sem študent z dvajsetimi čuki kot pa v proizvodnji s štiridesetimi.«

Pismo Miha iz Novega mesta

»Pred časom je veliko govoric sprožil v mestu neki bunker-bar. Te govorice so bile še hujše, ker ljudje niso točno vedeli, kje je ta bar in ker sami niso mogli vanj. V resnici je to neka sekcija jamarskega kluba, katere člani so sami študentje. V kleti neke hiše v mestu so si s svojimi prispevki opremili sobo in poskrbeli, da je stalno na zalogi nekaj hrane in pijače. Svoje delo (jamarsko) so omejili na dve ali tri ekspedicije v neraziskane jame, ves ostali čas pa posvetijo menda svojemu najvažnejšemu opravilu — zabavi. Da bi se zavarovali pred morebitnimi obrekovanji tudi z uradne strani, so si izbrali častne člane z zvanečimi imeni. Tako so prišli do svojevrstnega življenjskega motta: Zabavamo se, torej smo. Razumljivo: skoraj vsi člani kluba so otroci dobro situiranih staršev...
Zgražamo se, torej smo

Iz škorpiončkov

— Brez dovoljenja lastnika si je nekaj študentov izposodilo avtomobil enega od urednikov Tribune. Več kot pol ducata se jih je vozilo v njem čez drn in strn. Poleg drugega so s tem ogrozili pravočasen izid te številke.

O težavah na Sorbonni

Na filozofski fakulteti v Parizu je 70% študentov, ki neredno opravljajo izpite. Eden od glavnih vzrokov — pomanjkanje šolskih prostorov... Študent, ki pride pol ure pred začetkom predavanj, bo mogoče imel srečo in dobil sedež.

V Franciji, kjer imajo samo »Sorbonno« pa »Ecole normale«, še gre. Pri nas pa imamo »Univerzo«. Tako je treba priti v predavalnico, kjer bo predaval ob 19. uri profesor Pirjevec, vsaj ob 17.45.

Razgovor ob dveh

Pavle Cehlik

»In po diplomih, ki bo kmalu, kam kaniš?«
»Vse kaže, da bom zašel na kulturno pedagoško področje. Sicer pa, kaj me sprašuješ, saj sam veš, da nihče ne ve, kaj in kako bo...«

Mate Dolenc se je srečal z njim 1968. na UJV.

Tribuna 1965

Da smo si na jasnem

»Gregarni (čredni) motiv pri slehernem normalnem človeku v našem kulturnem svetu je dejstvo. S tem v zvezi ima večina ljudi v našem družbenem svetu nagon po priznanju katerekoli vrste. Ambiciozni posamezniki se skušajo uveljaviti na različne načine... Individualni način gregarnosti pri publicistih je v kontaktiranju s čim večjo skupino, kar jim omogoča tisk...«
Zamolčani Gregec

Demantiramo 1969

Dne 23. 11. ob 17. uri. Uredništvo Tribune. Ura pred izidom prve letošnje številke. Uredniki nestrni. Glas po telefonu zahteva odgovornega urednika. Oglasi se Sašo Šrot.

— Tu UJV. Bili smo v tiskarni. Takoj ustavite delo. Članek o razrednem sovražniku mora ven, ali Tribuna ne bo izšla.

Sašo pridno vse obljubi, pripomni, da še ni urednik, in Dekleja pa Cizej tečeta v tiskarno. Tedaj pa se na vratih pojavi tovariš UJV sam — Ifi, šef kolportaze. Telefoniral je s Pošte.

Praznik republike 1969

je v jutranji urah gromovito otvoril naš sotrudenik Mate Dolenc. Svoj P 403 je dotokel z vogalom hiše, nato pa uprizoril bučnico pri prijateljih. Odpeljali so ga domov, kdaj pa so gasilci odpeljali avtomobil, ni znano. Tisto jutro je bilo moč poklicati samo milico.

Za letošnje praznike je ljubljanski radio poročal o naši in svetovni premieri Bulajčičevega filma. Poročilo je bilo pomanjkljivo. Premiera je sarajevska, bosenska, jugoslovska, balkanska, evropska šele zdaj svetovna, razen tega še interplanetarna, za luno, ki spada zdaj k nam in kjer ga bodo lahko tudi gledali.

Potvorjeni Heidegger

(k slovenskemu prevodu
Expressovega intervjuja
z M. H.: Naši razgledi,
november 1969)

V svoji okt. številki (dne 20. do 26. 10. 1969.) je francoski tednik »Express« objavil neki »dokument«, namreč »l'entretien que Martin Heidegger a bien voulu accorder... à notre collaborateur«, kar v prevodu pomeni, da kot dokument ponuja zapis pogovora, ki naj bi ga filozof prijazno omogočil nekemu sodelavcu Expressa. K temu piše Martin Heidegger iz Schwarzwalda z (za bralca) razveseljivo nedvoumnostjo: »Pogovor ne more obstajati... ker nisem nikoli prejel takšnih vprašanj od katerih koli francoskih novinarjev.« In točneje: Heidegger je lani odklonil intervju nekega francoskega novinarja, »predvsem zato, kar sem še posebej poudaril, ker pri Spieglu še hranijo zapis obširnega razgovora, ki naj bo objavljen šele po moji smrti.« Kar torej Express ponuja svojim bralcem na osmih straneh kot vprašanja in odgovore, kot diskusijo, in kar »Die Welt« v dobri veri citira kot intervju s Heideggerjem, se je torej izkazalo za kompiliranje neprotokoliranih (očitno niti enkrat dobesedno citiranih) izjav. Heidegger, 29. 10. 1969. ponovno Spieglu: »... poudariti pa moram, da še vedno nisem prejel iz Pariza nobenega sporočila in torej sploh ne vem, kaj je bilo v intervjuju objavljeno.«

(Spiegel, 3. 11. 1969)

Anekdote na 188 m

»Ton in montaža« ter graditelj Radia Student Ljubo Dobrečević z elektrotehniške je znan in priljubljen zaradi železnih živcev in potrpežljivosti. Toda kaj takega pa še ne:

Nekega popoldneva sem že krepke minute čez četrto čakal na »Ko študent na rajžo gre« — pa nič. Nenadoma kar brez običajne avize butne iz radia glasba s plošče, ki ji gramofon ni zadel začetka, čez trenutke pa še Ljubov glas: »Cenjene poslušalke in poslušalci, zaradi nepredvidenih težav bomo današnji program začeli z glasbo iz naše diskoteke.« — V skrbeh, če so morda zmanjkali članki ali kaj, takoj telefoniram v Naselje. Oglasi se popolnoma miren glas — zopet Ljubo: »Kaj je narobe? Nič posebnega! Dežurna napovedovalka ni prišla. Ravno zdaj je nekdo stekel po drugega. Nikogar ni bilo tu, pa sem kar sam moral.«

Dušan Pirc, študent slavistike, je bil prve tedne oddaj v tem semestru edini moški napovedovalec in je zato moral zvečine sam brati »prima vista direktno« tudi, če je bil prehlajen. Od utrujenosti in živčnosti — ker nobena stvar razen oddaj ni stekla ob dogovorjenem času — je večkrat prebral kaj po svoje.

Na primer:

»Radio Student na valu 188 metrov. Poročila. Tovariš Tito in naša žena Jovanka...«

Resnična (o)pravljica iz Radia Student — poleg tiste, da bodo honorarji »na začetku prihodnjega tedna«; — v oddaji »MC5«, torej M(itja) C(iuha) 5;

»V neki deželi... (itd.) — Zrcalce, zrcalce na steni, povej, kdo najbolj vase zaljubljen v slovenski pop-deželi je tej? — Nihče bolj od tebe, Tomaž Domicelj!«

1595: ustanovitev jezuitskega kolegija (mednarodno priznana letnica ustanovitve ljubljanske univerze)

1658: slovenski deželni stanovi so postavili jezuitom šolsko poslopje pri sv. Jakobu

1704: Janez Gregor Thalnichler (Dolničar) sestavi tri predračunske osnutke za ustanovitev slovenske univerze v Ljubljani

1773: razpustitev jezuitskega reda, dokončen udarec vplivu jezuitov na šolstvo v cesarstvu

1783: bogoslovna fakulteta preseljena v Gradec, kar je posledica reformnih ukrepov v šolstvu, ki sta jih izvajala Marija Terezija in Jožef II, v želji prilagoditi šolstvo načelom in težnjam prosvetljenega absolutizma

1785: v Ljubljani odpravijo filozofski študij zaradi svobodomiselnih predavanj profesorja Andreja Novaka.

1788: po prizadevanjih slovenskih deželnih stanov obnovijo filozofski študij v prostorih licejskega poslopja

1791: obnovljen je tudi bogoslovni študij

1792: ustanovljena je nova učno-upravna oblast, študijski konsens, ki mu načeluje prvi rektor Franc Pogačnik, profesor cerkvene zgodovine

1802: ukinitve konsensa in ponovna uvedba gimnazijskih ravnateljev in podravnateljev.

1810: na podlagi uredbe generala Marmonta o javnem pouku izide »Réglement sur l'enseignement et la discipline des écoles centrales de Laibach, pravzaprav statut francoske univerze v Ljubljani. Za rektorja je imenovan Jožef Walland, za kancelarja pa Matej Ravnikar.

1816 – 1848: boj za pravno fakulteto, za možnost delovanja filozofske fakultete in za ohranitev medicinsko kirurške šole.

1848: revolucionarno leto postavi zahtevo po ustanovitvi narodnostnih univerz kot cilj vseh avstrijskih Slovanov, tudi Slovencev, ter predavanja v slovenščini.

1849: Anton Mažgon v prostorih »Slovenskega društva« štiri mesece v slovenskem jeziku predava državljansko pravo. To pomeni dejansko začetek slovenske pravne fakultete.

1849: Dr. Josip Kranjc je na graški univerzi imenovan »za docenta avstrijskega civilnega prava« in njegova predavanja so v slovenščini. Kasneje predavata v slovenščini še pravnik dr. Janez Kopač, in dr. Josip M. Skedl, prav tako pravnik in bogoslovca, profesorja Robič in Tosi.

1854: Absolutizem dokončno likvidira vse poskuse nve-ljavljanja predavanj v slovanskih jezikih na avstrijskih visokih šolah t. j. slovenščine v Ljubljani in Gradcu in češčine v Pragi in Olomucu.

1869: Na vižmarskem taboru dr. Jakob Razlag postavi jasno zahtevo po slovenski univerzi in njegov apel podprejo kasneje vsi tabori.

1890: po več kot desetletnem mrtvilu je Luka Svetec s svojim nastopom v deželnem zboru, ko je zahteval slovensko pravno fakulteto, ponovno sprožil zahteve po slovenski univerzi.

1898: v Kranjskem deželnem zboru je poslanec Ivan Hri-bar izjavil: »Skrbeti moramo — in to bom smatral kot nalogo svojega življenja, da se uresničijo želje vsega slovenskega naroda, da dobi bela Ljubljana že enkrat svoje vseučilišče.«

Začne se široka akcija, ki dobi na Slovenskem najširšo podporo.

1901: vlada je prepovedala manifestativni shod slovenskih akademikov na Dunaju 4. novembra. Po splošnem pretepu v avli dunajske univerze 8. novembra med slovanskimi in nemškimi visokošolci po posredovanju vlade končno 13. novembra pride do zbora, na katerem je bilo preko 1200 slovanskih vseučilišnikov in 30 slovanskih poslancev. Ivan Prijatelj je govoril na temo: »Jugoslovanska univerza v Ljubljani, protest zoper ustanovitev univerze v Trstu in zahteva reproducitete izpitov na zagrebški univerzi.«

To je začetek velikanske akcije, o kateri govorijo sledeči podatki: 242 občin na Kranjskem, 20 na Koroškem, 170 na Štajerskem, 56 na Primorskem in v Dalmaciji in 191 korporacij in društev je na poziv graških in dunajskih akademikov in ljubljanskega občinskega sveta poslalo vladi prošnje, da ugotovi splošni slovenski zahtevi.

1905: v Trstu slovenski dijaki manifestirajo za slovensko univerzo v Ljubljani in najodločneje proti italijanski univerzi v Trstu.

1909: na Dunaju slovenski visokošolci ustanove »Vseučiliški odsek dunajskega dijaštva«, katerega cilj je nenehna agitacija za slovensko univerzo. Član društva Mirko Černič napiše brošuro »Slovenska visoka šola v Ljubljani«, ki je bila v celoti zaplenjena in je ponovno izšla šele čez nekaj mesecev po posredovanju ljubljanskega župana in poslanca Ivana Hribarja.

1913 1914: nastopi splošna resignacija in vse več je nagibanj k »italijanski« rešitvi visokošolskega vprašanja, t. j. ustanovitvi univerze v Trstu, kar je bila posledica idejne nenečnosti in pogosto izrabljanje zahteve po slovenski univerzi v politično-taktične namene in prilagajanje trenutnemu političnemu položaju.

1918: predstavniki Slovenske matice, Pravnika in društev slovenskih profesorjev, vseučiliških profesorjev, zdravnikov in tehnikov predloži deželni vladi v Ljubljani spomenico, ki jo je sestavil dr. Rostohar, v kateri predlagajo ustanovitev vseučiliške komisije, katere naloga je pripraviti ustanovitev univerze v Ljubljani.

Za predsednika komisije je bil izvoljen dr. Danilo Majaron.

19. maja 1919: otvoritev tečajev tehniških, kar pomeni začetek univerzitetnih predavanj v Ljubljani.

30. junija 1919: ministrski svet pod predsedstvom podpredsednika dr. Korošca sprejme zakonski predlog o ustanovitvi ljubljanske univerze.

23. julija 1919: regent Aleksander je sankcioniral Zakon o univerzi v Ljubljani.

12. nov. 1919: za prvega rektorja ljubljanske univerze je bil izvoljen Josip Plemelj, prof. matematike.

december 1919: začetek predavanj v zimskem semestru 1919—20 na filozofski, medicinski, tehniški in teološki fakulteti.